

Katedra i Zakład Chemii Farmaceutycznej

Wydział Farmaceutyczny | Strona główna Katedry

[Aktualności](#)

[Kadra naukowa](#)

[Wykłady](#)

[Seminarium](#)

[Ćwiczenia](#)

[Kosmetologia](#)

[Historia](#)

Historia Katedry i Zakładu Chemii Farmaceutycznej

1. [Zarys historii](#)
2. [Sywetki kierowników](#)
 - [Konstanty Hrynakowski](#)
 - [Franciszek Adamanis](#)
 - [Ewaryst Pawełczyk](#)
 - [Marianna Zając](#)
3. [Zakres dydaktyki](#)
 - [szkolenie przeddyplomowe](#)
 - [szkolenie poddyplomowe](#)
4. [Problematyka badawcza](#)
5. [Lista pracowników](#)
6. [Wykaz prac doktorskich i habilitacyjnych](#)

I. ZARYS HISTORII

W styczniu 1920 roku Konstanty Hrynakowski otrzymał z Wszechnicy Piastowskiej w Poznaniu propozycję objęcia w charakterze profesora nadzwyczajnego kierownictwa Katedry Chemii Farmaceutycznej. Zaproszenie to przyjął z radością i w końcu marca 1920 r. przybył do Poznania. Objął nominalnie Katedrę w dniu 1 kwietnia 1920 r. wraz z poleceniem dziekana Wydziału Filozoficznego zorganizowania Studium Farmaceutycznego. Nie otrzymał niestety żadnego Zakładu, ani nawet obietnicy jego uzyskania.

Jesienią 1920 roku zajął piwnice w byłym Zamku Wilhelmowskim i dokonał adaptacji tych pomieszczeń zimą 1920/21, urządzając Zakład na poziomie europejskim pod względem wyposażenia, ale pozostawiający wiele do życzenia pod względem lokalowym.

Po oddaniu do użytku Collegium Chemicum, którego inicjatorami budowy byli prof. A. Korczyński (prodziekan Wydziału Filozoficznego) i prof. K. Hrynakowski, Katedra Chemii Farmaceutycznej, po 9 latach lokalizacji w suterrenach Zamku pozbawionych światła dziennego, została przeniesiona w końcu października 1930 r. do nowych pomieszczeń w Collegium Chemicum na drugim piętrze, zajmując całe skrzydło wschodnie oraz pół skrzydła południowego i północnego (1893 m², nie licząc pomieszczeń magazynowych - 350 m² na parterze budynku). Do tego Zakładu należała własna sala wykładowa, cztery sale ćwiczeń (chemii farmaceutycznej, analizy jakościowej, analizy ilościowej i środków spożywczych) oraz biblioteka Zakładu, dla której meble zostały ufundowane przez Związek Właścicieli Aptek Miasta Poznania (w 1932 r.). Zakład udzielał miejsca Pracowniom Chemii Jakościowej i Chemii Ilościowej, Zakładom – Badania Środków Spożywczych, Technologii Chemicznej Środków Leczniczych oraz Chemii Toksykologicznej i Sądowej, a mimo to pozostawało mu 1026 m² dla własnych celów dydaktycznych i naukowych. Zakład dysponował 6 pracownikami naukowymi, 3 pracownikami optycznymi, ciemnią fotograficzną, pracownią krystalograficzną, 2 pracownikami do prac dyplomowych, pomieszczeniami magazynowymi o powierzchni ponad 350 m² i kilkoma pokojami dla laborantów.

Fot. Pożegnanie Wawrzyna Bójny – laboranta Zakładu Chemii Farmaceutycznej, 1936 r.

Przy Katedrze Chemii Farmaceutycznej powstało w 1920 r. Muzeum Farmacji, którego założycielem był Profesor K. Hrynakowski. Celem Muzeum było gromadzenie i dokumentowanie produktów polskiego i zagranicznego przemysłu farmaceutycznego dla celów historycznych, naukowych i dydaktycznych, a ponadto kierowanie zainteresowań studentów na możliwość, a nawet konieczność podejmowania pracy w przemyśle farmaceutycznym. Muzeum to było subwencjonowane przez polski przemysł farmaceutyczny. Niestety spaliło się ono w 1945 r.

Przy Katedrze Chemii Farmaceutycznej działały:

- Pracownia Chemii Analitycznej Jakościowej (1920 - 1951) i Pracownia Chemii Analitycznej Ilościowej (1920 - 1951); wykłady z chemii nieorganicznej dla studentów farmacji prowadzili kolejno kierownicy Zakładu Chemii Nieorganicznej Wydziału Filozoficznego, a od 1926 r. Wydziału Matematyczno-Przyrodniczego UP: prof. prof. Edward Bekier, Tadeusz Miłobędzki oraz Alfons Krauze (do 1948 r.)
- Pracownia Badania Środków Spożywczych (1.10.1920 – marzec 1935; wykłady i ćwiczenia z badania środków spożywczych prowadzili dr Stanisław Piasecki 1920 - 1925, w 1926 prowadzenie zajęć z technologii środków spożywczych powierzono inż. Zygmuntowi Heplerowi)
- Pracownia Farmakodynamiki i Nauki o Środkach Spożywczych (1935 - 1939; kierownikiem w latach 1938-1939 i wykładowcą farmakodynamiki w latach 1935 - 1937 i 1938-1939 był doc. dr hab. Kazimierz Kalinowski)

- ☐ Zakład Technologii Środków Lekarskich (1922 - 1939; kierownik: dr Julian Flatau w latach 1922-1935)
- ☐ Zakład Chemii Toksykologicznej (1931 - 1950; kierownik: doc. Franciszek Adamanis)
- ☐ Pracownia Chemii Fizycznej (1955 - 1.10.1960; kierownik: doc. dr hab. Witold Mizgalski).

W 1938 roku, po śmierci Profesora K. Hrynakowskiego, kierownictwo Katedry Chemii Farmaceutycznej objął ówczesny docent dr hab. F. Adamanis. Funkcję tą sprawował do 1962 r., z przerwą w latach wojennych. W 1962 r., po śmierci Profesora F. Adamanisa, kierownikiem katedry został ówczesny docent dr Ewaryst Pawelczyk, który przez 25 lat, do czasu przejścia na emeryturę (1987 r.), kierował pracami katedry.

Fot. Zdjęcie ze spotkania absolwentów Wydziału Farmaceutycznego z 1948 r. w 10-tą rocznicę ukończenia studiów.

W 1964 roku, ówczesny dziekan Wydziału Farmaceutycznego i jednocześnie kierownik Katedry Chemii Farmaceutycznej, udostępnił tymczasowo 3 pracownie, z braku innej lokalizacji, dla nowoutworzonego Zakładu Biochemii. Ponadto sala ćwiczeń Katedry Chemii Farmaceutycznej była także udostępniana na zajęcia z biochemii. Niestety tymczasowość trwa po dzień dzisiejszy.

Biblioteka Katedry Chemii Farmaceutycznej w 1970 roku została przejęta przez Wydział, jako filia Biblioteki Głównej. W 1992 roku Senat Akademii Medycznej nadał Bibliotece Wydziału Farmaceutycznego imię Prof. dr Franciszka Adamanisa (w 30-tą rocznicę śmierci Profesora).

W roku akademickim 1970/1971 wprowadzono na Wydziale Farmaceutycznym strukturę instytutową (2 instytuty). Zakład Chemii Farmaceutycznej w latach 1970 – 1978 wchodził w skład Instytutu Chemii i Analityki, którego dyrektorem był prof. dr Ewaryst Pawelczyk. W 1978 r. nastąpiła reorganizacja struktury instytutowej (powstały 3 instytuty). Zakład Chemii Farmaceutycznej, pod zmienioną nazwą Zakład Chemii Leków, w latach 1978-1982 wchodził w skład Instytutu Chemii, którego dyrektorem był prof. dr Ewaryst Pawelczyk. W 1982 r. Senat Akademii Medycznej na wniosek Rady Wydziału Farmaceutycznego rozwiązał istniejące w jego strukturze instytuty i przywrócił katedry i zakłady. Od tego czasu katedra występuje pod nazwą Katedra i Zakład Chemii Farmaceutycznej.

W 1987 r. kierownikiem katedry została ówczesna docent dr hab. Marianna Zajac.

Fot. Spotkanie pracowników Katedry - 2003 r.

[Powrót](#)

2. SYLWETKI KIEROWNIKÓW KATEDRY

Prof. dr Konstanty Hrynakowski

Kierownik Katedry Chemii Farmaceutycznej w latach 1920 – 1938

Konstanty Hrynakowski urodził się 21 maja 1878 roku w Rzepiaszynie k. Smiły na Ukrainie, jako najmłodszy syn Piotra i Adeli z Pogorzelskich. Początkowo nauki pobierał w II Gimnazjum Klasycznym w Kijowie, uzyskując świadectwo maturalne, nagrodzone srebrnym medalem, w czerwcu 1897 r. W latach 1897 – 1902 studiował na Wydziale Matematyczno-Przyrodniczym w Kijowie, uzyskując dyplom I stopnia kandydata nauk przyrodniczych, równoznaczny ze stopniem doktora filozofii na uniwersytetach zachodnich.

W latach 1902-1905 odbywał dalsze studia w Kijowskim Instytucie

Politechnicznym, zostając asystentem prof. M. Konowałowa, po trzecim roku studiów. Studiów tych jednak nie ukończył, co było spowodowane przynależnością do studenckiej organizacji rewolucyjnej. Wówczas to (1905 r.) rozpoczął pracę jako nauczyciel fizyki, chemii i technologii w szkole realnej oraz w szkole technicznej w Nowozybkowie na Białorusi. Tu poznał swoją przyszłą żonę Aleksandrę (nauczycielka matematyki, ukończyła studia filozoficzne na Uniwersytecie w Kijowie), córkę prowizora farmacji Mieczysława Osinkowskiego, właściciela apteki w Klimowie. Państwo Hrynakowscy mieli troje dzieci – syna Tadeusza (ur. 1908 r.; zmarł w dzieciństwie) oraz córki – Marię Magdalenę (ur. w 1909 r.; mgr farmacji, mistrzyni w szybownictwie) i Walentynę (ur. 1910 r.). Żona Aleksandra zmarła 7 maja 1922 roku na tyfus płamisty. K. Hrynakowski 1 grudnia 1923 roku zawarł ponownie związek małżeński z Marią Piotrowicz, urzędniczką Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Za udział w rozruchach studenckich K. Hrynakowski został skazany na zsyłkę na Syberię. Dzięki wstawiennictwu prof. M. Konowałowa uzyskał złagodzenie kary na przymusowe osiedlenie się na Syberii. Przybył do Tomska, gdzie 1 września 1906 roku otrzymał stanowisko młodszego asystenta na Wydziale Chemicznym Tomskiego Instytutu Technicznego przy Katedrze Chemii Nieorganicznej. W 1908 r. przyznano Mu tytuł radcy honorowego, a 1 grudnia 1910 r. został mianowany starszym asystentem z tytułem radcy kolejalnego. Stanowiło to wyróżnienie dla Jego umiejętności i było pierwszym etapem Jego kariery naukowej. Od 20 maja do 1 sierpnia 1911 roku K. Hrynakowski przebywał na stażu naukowym w Getyndze u prof. G. Tammanna, gdzie prowadził badania nad kinetyką tworzenia się kryształów w różnych warunkach. W 1912 roku został oddelegowany przez rosyjskie Ministerstwo Oświaty na staż naukowy do Krakowa, do prof. Karola Olszewskiego, w celu kształcenia się z zakresu termodynamiki. Tu zawarł liczne kontakty z polskimi naukowcami i opublikował swoje prace w Chemiku Polskim. Po powrocie do Tomska został mianowany wykładowcą i kierownikiem ćwiczeń z fizyki i chemii fizycznej. Oprócz tego kierował pracami dyplomowymi na Wydziale Mechanicznym. Za pracę opublikowaną w 1913 roku „Ciepło krystalizacji przechłodzonych roztworów substancji krystalicznych w związku z teorią asocjacji” otrzymał na konkursie Wszechrosyjskich Prac Chemicznych złoty medal i stypendium na ponowny wyjazd w 1914 r. do Getyndgi, gdzie podjął szczegółowe studia z zakresu chemii fizycznej i nieorganicznej u prof. G. Tammanna oraz mineralogii u prof. K. Focha. Po wybuchu I wojny światowej został internowany jako poddany rosyjski. Nie spowodowało to jednak przerwy w Jego badaniach naukowych, bowiem prof. P.H. Groth, wybitny krystalograf, umożliwił mu kontynuowanie prac naukowych z krystalografii w swoim Zakładzie. Po zakończonej pracy, wieczorem K. Hrynakowski wracał pod eskortą do obozu.

W latach 1916 - 1918 K. Hrynakowski pracował w Monachium u prof. K. Fajansa, gdzie zajmował się analizą radiochemiczną uranu. W tym czasie uczęszczał także na wykłady prof. A. Sommerfelda z chemii organicznej oraz prof. Willstadtera z fizyki teoretycznej. Po zwolnieniu z obozu wyjechał do Sztokholmu i podjął pracę w charakterze asystenta u prof. Palmera w Królewskiej Wyższej Szkole Technicznej w Instytucie Nobla (15.03.1918 - 1.07.1919).

Po otrzymaniu propozycji z Wszechnicy Piastowskiej w Poznaniu (styczeń 1920 r.) objęcia kierownictwa Katedry Chemii Farmaceutycznej w charakterze profesora nadzwyczajnego, przybył w końcu marca 1920 r. do Poznania i objął nominalnie Katedrę w dniu 1 kwietnia 1920 r. wraz z poleceniem dziekana Wydziału Filozoficznego zorganizowania Studium Farmaceutycznego. Nie otrzymał żadnego Zakładu, ani nawet obietnicy jego uzyskania. Zaczął zatem od opracowania programu przyszłych studiów farmaceutycznych, wzorując się na najnowszych programach uczelni francuskich i niemieckich. Zaproponował powołanie w tym celu samodzielnej Komisji Farmaceutycznej i po jej zaakceptowaniu przez Radę Wydziału Filozoficznego został jej przewodniczącym. W lipcu 1920 r. Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego zaaprobowало propozycję Komisji Farmaceutycznej i przekształciło dwuletnie Studium w Oddział Farmaceutyczny z trzyletnim programem. Profesor K. Hrynakowski został jego pierwszym dyrektorem i funkcję tą sprawował przez 16 lat.

Profesor K. Hrynakowski, opracowując w 1920 roku program studiów farmaceutycznych założył, że nowoczesny farmaceuta powinien być przede wszystkim chemikiem, a następnie technologiem przygotowanym do pracy w aptece i do podejmowania produkcji środków leczniczych w skali przemysłowej. Dlatego założył trzyletnie studia, które przy najbliższej sposobności (1924 r.) przedłużył o dwa semestry. Profesor K. Hrynakowski uważał, że nowoczesny program studiów farmaceutycznych powinien obejmować, niezależnie od przedmiotów przyrodniczych i chemicznych, takie dyscypliny jak anatomię człowieka, fizjologię, technologię środków leczniczych (wówczas „lekarskich”), technologię środków spożywczych, dozologię i standaryzację leków, statystykę i organizację przemysłu farmaceutycznego, statystykę i organizację handlu farmaceutycznego, mikrochemię, umiejętność produkcji leków weterynaryjnych. Przykładał wielką wagę do nauczania matematyki i dlatego w Poznaniu każdy kandydat na studia farmaceutyczne musiał złożyć egzamin wstępny z matematyki lub fizyki. Do 1931 r. tylko w Poznaniu obowiązywały na pierwszym roku farmacji wykłady i seminaria z matematyki wyższej. Profesor K. Hrynakowski wychodził z założenia, że żadne prawo przyrody nie może być zrozumiane, a co najważniejsze zbadane, bez odpowiedniego ujęcia we wzorze matematycznym.

Zdaniem Profesora K. Hrynakowskiego myślenie i wyciąganie wniosków stanowi podstawę interpretacji wyników badań, stąd uważał, że „istotnym celem studiów farmaceutycznych nie jest nauczenie się przyrządzania leków, jak to sądzono do I wojny światowej, lecz - przy pomocy nauk stosowanych – zdobycie umiejętności rozwiązywania problemów przywrócenia za pomocą leków, czyli pewnych substancji dynamicznych o ściśle określonym działaniu fizykochemicznym, stanu równowagi fizjologicznej w organizmie ludzkim”. Z tych względów żądał aby program studiów zawierał nauczanie matematyki oraz takie przedmioty jak biologia, biochemia i farmakologia.

W 1924 r. z inicjatywy prof. K. Hrynakowskiego Komisja Farmaceutyczna podjęła uchwałę o przedłużeniu studiów farmaceutycznych w Poznaniu o dalsze dwa semestry, która została zaakceptowana przez Radę Wydziału Filozoficznego Uniwersytetu Poznańskiego. Stanowiło to niezwykle wydarzenie, gdyż w pozostałych ośrodkach akademickich, tzn. w Krakowie, Lwowie, Warszawie i Wilnie, jeszcze przez 6 lat obowiązywał 3-letni program studiów. Od roku akademickiego 1926/27 na Poznańskim

Oddziale Farmaceutycznym obowiązywało wykonanie pracy magisterskiej, co wpłynęło w dużej mierze na ogólny poziom studiów, a także większe zainteresowanie absolwentów do dalszych badań naukowych.

W 1921 roku prof. K. Hrynakowski wspólnie z prodziekanem Wydziału Filozoficznego prof. A. Korczyńskim spowodował rozpoczęcie prac przy budowie nowych gmachów dla chemii i farmacji na terenach wojskowych przy ul. Grunwaldzkiej. Uroczyste położenie kamienia węgielnego odbyło się 28 listopada 1921 r. Budowa gmachu, nazwanego później Collegium Chemicum trwała 7 lat, napotykając na trudności finansowe. W 1929 r. budynek ten został wykorzystany na cele wystawiennicze Powszechnej Wystawy Krajowej. Po jej zakończeniu budynek został szybko wykończony według wskazówek prof. K. Hrynakowskiego. W październiku 1930 r. wszystkie Zakłady Oddziału Farmaceutycznego przeniosły się do nowego gmachu Collegium Chemicum.

W 1926 roku z inicjatywy prof. K. Hrynakowskiego Komisja Farmaceutyczna oraz Rada Wydziału Matematyczno-Przyrodniczego Uniwersytetu Poznańskiego uchwałyłi jednomyślnie powołanie samodzielnego Wydziału Nauk Farmaceutycznych, co jednak nie uzyskało akceptacji Senatu Uczelni.

Profesor K. Hrynakowski przeniósł na poznański grunt doświadczenie zdobyte podczas swojego kilkuletniego pobytu w Europie Zachodniej, w pracowniach wielu wybitnych naukowców i w krótkim czasie stworzył poznańską szkołę naukową, znaną również poza granicami naszego kraju.

Dorobek naukowy Profesora K. Hrynakowskiego obejmuje 96 publikacji prac naukowych, których jest autorem lub współautorem, 5 podręczników, 14 prac poglądowych, 39 referatów wygłoszonych na krajowych i zagranicznych konferencjach naukowych. Publikacje naukowe Profesora K. Hrynakowskiego reprezentują różne kierunki Jego zainteresowań, m.in. badania mechanizmu powstawania kryształów; badania fizykochemiczne stosowanych w lecznictwie roztworów soli nieorganicznych i związków organicznych, takich jak: badanie tarcia wewnętrznego soli, oznaczanie stałej dielektrycznej rozpuszczalników oraz momentów dipolowych substancji organicznych, zjawiska asocjacji związków organicznych; konduktometryczne oznaczenie kwasów organicznych; oznaczanie stężeń składników w roztworze metodą destylacji izotermicznej; analiza termiczna dwu- i trójskładnikowych mieszanin substancji stosowanych w lecznictwie.

Profesor K. Hrynakowski przykładał niezwykłą wagę do szkolenia młodej kadry naukowej. Godzi się w tym miejscu wymienić zachęcanie studentów do pracy naukowej w ramach programu dydaktycznego, wprowadzenie prac magisterskich na studiach farmaceutycznych oraz wypromowanie 8 doktorów i 2 doktorów habilitowanych. Wielu wychowanków Profesora Hrynakowskiego objęło czołowe stanowiska w nauce polskiej.

Profesor K. Hrynakowski brał czynny udział w działalności poznańskich farmaceutów i chemików. Był twórcą pierwszego w Polsce w okresie międzywojennym Muzeum Farmacji w Poznaniu, któremu patronował do końca swego życia. Był członkiem wielu towarzystw naukowych: Polskiego Powszechnego Towarzystwa Farmaceutycznego (wybrany członkiem honorowym tego towarzystwa na III Zjeździe w Wilnie, maj 1923 r.), Polskiego Towarzystwa Chemicznego (członek honorowy od 1930 r., wieloletni członek Zarządu Głównego i wiceprezes od 1930 r., organizator i przewodniczący przez 17 lat Poznańskiego Oddziału PTCh), Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk. Był także założycielem i redaktorem naczelnym (od 1928 r.) wydawanego w Poznaniu kwartalnika pt. „Szkoły Akademickie”.

Profesor K. Hrynakowski żądał przyznania niezależności Komisji Farmaceutycznej UP oraz innych uniwersytetów w Polsce, a także wprowadzenia do senatów akademickich stałego przedstawiciela farmacji oraz utworzenia samodzielnych Wydziałów Nauk Farmaceutycznych. Był gorącym obrońcą autonomii uniwersyteckiej.

Młodzież akademicka ceniła profesora K. Hrynakowskiego jako swojego opiekuna, który każdego roku umiał zdobyć kilka stypendiów dla najlepszych studentów, starał się o subsydia dla Koła Farmaceutów, którego był kuratorem, a nawet pomóc z własnej kieszeni.

W życiu rodzinnym K. Hrynakowski był uosobieniem dobroci i życzliwości. Był przyrodnikiem z zamiłowania, hodował m.in. palmy, z których dorosłe okazy przekazywał do poznańskiej Palmiarni.

Z okazji 60-lecia urodzin Profesora (1938 r.) Komisja Farmaceutyczna oraz Rada Wydziału Matematyczno-Przyrodniczego Uniwersytetu Poznańskiego podjęły uchwałę o nadaniu Profesorowi godności doktora honoris causa nauk farmaceutycznych za całokształt pracy i „zasługi położone okolo organizacji studiów farmaceutycznych”. Profesor nie doczekał jednak tej uroczystości, jak również nadanego mu odznaczenia Krzyżem Komandorskim Orderu Odrodzenia Polski II klasy (data nadania 10 listopada 1938 r.) bowiem w końcu sierpnia 1938 r. zachorował na ropne zapalenie płuc i zmarł 4 września 1938 r. Pochowany został w Poznaniu na cmentarzu św. Wojciecha.

[Powróć](#)

Prof. dr hab. Franciszek Adamanis

Kierownik Katedry Chemii Farmaceutycznej w latach 1938–1962

Franciszek Adamanis urodził się 4 października 1900 r. w Libawie na Łotwie. Początkowo nauki pobierał w szkole kolejowej i gimnazjum w Libawie, a następnie w Homli. Gimnazjum w Homli ukończył w 1918 r. W 1919 roku umiera ojciec F. Adamanisa, wówczas matka przenosi się do Poznania. W latach 1920–1921 F. Adamanis odbywa służbę w Wojsku Polskim i uczestniczy w walkach o niepodległość w stopniu szeregowca. Po powrocie z wojska osiedla się w Poznaniu, gdzie podejmuje pracę, początkowo w Urzędzie

Organizacji Pożyczki Państwowej w charakterze pomocnika manipulantą, a następnie w Spółdzielni Spożywców „Zgoda” (15.05.1922–15.10.1926), początkowo jako kancelista, a później księgowy. W latach 1923–1927, pracując zawodowo, odbywa równocześnie studia farmaceutyczne na Uniwersytecie Poznańskim. Tytuł magistra farmacji uzyskuje po przedstawieniu pracy magisterskiej „O aldolu Heintza i jego otrzymaniu”, nagrodzonej brązowym medalem Uniwersytetu Poznańskiego. W czasie studiów zawarł związek małżeński ze studentką farmacji Janiną Ferchmin. Państwo Adamanisowie mieli trzy córki – Antoninę (lekarz), Barbarę (fizyk) oraz Krystynę (technik ogrodnictwa). Po studiach, F. Adamanis początkowo pracuje jako chemik w przemyśle, awansując od stanowiska chemika analityka do kierownika Spółki Akcyjnej „Akwawit”. W 1930 roku przyjmuje propozycję Profesora Konstantego Hrynakowskiego i podejmuje pracę w Katedrze Chemii Farmaceutycznej. Pod kierunkiem Profesora K. Hrynakowskiego wykonuje pracę nt. „Analiza termiczna i optyczna pewnych związków organicznych” na podstawie której w październiku 1932 roku uzyskuje stopień naukowy doktora filozofii. W tym czasie oprócz pracy badawczej organizuje Zakład Chemii Toksykologicznej i Sądowej, prowadząc wykłady i ćwiczenia z tego przedmiotu do 1954 r., z przerwą w okresie wojennym.

W latach 1932-1939 publikuje w czasopismach krajowych i zagranicznych 29 prac doświadczalnych z zakresu analizy termicznej. Na podstawie pracy „Związki cząsteczkowe mocznika i jego pochodnych z substancjami stosowanymi w farmacji” habilituje się 16 listopada 1936 r. Habilitacja została zatwierdzona przez Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego 23.02.1937 roku. W tym czasie bierze czynny udział w krajowych i zagranicznych zjazdach naukowych, takich jak XIV Zjazd Lekarzy i Przyrodników Polskich w Poznaniu (1933 r.), III Zjazd Chemików we Lwowie (1934 r.), IX i X Międzynarodowy Kongres Chemii Czystej i Stosowanej w Madrycie (1934 r.) i w Rzymie (1938 r.). W 1938 roku, po śmierci Profesora K. Hrynakowskiego, Rada Oddziału Farmaceutycznego powierzyła doc. dr hab. F. Adamanisowi kierownictwo Katedry Chemii Farmaceutycznej.

W nocy z 20 na 21 kwietnia 1939 roku gestapo aresztuje F. Adamanisa. Kolejnymi miejscami Jego uwięzienia były: Fort VII (21-25 kwietnia 1940 r.), Dachau (25.04. do 6.06.1940 r.) i Gusen (6.06.1940 do 5.05.1945 r.). Profesor F. Adamanis był gorącym patriotą i internacjonalistą. Władając kilkoma językami obcymi, nawiązywał kontakty z przedstawicielami innych narodowości, by włączyć ich do współorganizowania prowadzonej w obozie walki o ocalenie życia i ludzkiej godności. Dlatego też Profesora żartobliwie nazywano „Ministrem Spraw Zagranicznych Rzeczypospolitej Gusenowskiej”. Profesor F. Adamanis był również ofiarą wykładów i pilnym uczestnikiem więziennego „Uniwersytetu Chodzonego” zorganizowanego przez Polaków. W swoich wykładach poruszał m.in. ciekawe zagadnienia z zakresu farmacji i chemii. Szczególnie zasługi położył jako opiekun młodzieży obozowej. Po wyzwoleniu obozu w Gusen do 10.08.1945 r. prowadził aptekę szpitalną Polskiego Ośrodka w Linzu. Do Poznania powrócił 24 sierpnia 1945 r.

Pierwszego września 1945 r. doc. dr hab. F. Adamanis objął ponownie kierownictwo Katedry Chemii Farmaceutycznej. Zakład był częściowo spalony i zniszczony działaniami wojennymi. Pracownicy Katedry razem ze studentami przystąpili ofiarne do jej odgruzowania i odbudowy.

Nominację na profesora nadzwyczajnego otrzymał 7 października 1946 r., natomiast na profesora zwyczajnego 9 czerwca 1958 r. W roku 1948, niezależnie od prowadzenia Katedry Chemii Farmaceutycznej, objął kierownictwo działu pracowni naukowych w Państwowym Instytucie Naukowym Leczniczych Surowców Roślinnych w Poznaniu, a od 1 września 1948 roku kierownictwo tegoż Instytutu, który prowadził do 1 kwietnia 1954 roku.

Na dorobek naukowy Profesora F. Adamanisa składa się 90 publikacji z zakresu analizy termicznej, problematyki fitochemicznej oraz analizy i trwałości leków.

Bardzo poczesne miejsce w działalności Profesora F. Adamanisa zajmuje kształcenie młodej kadry naukowej. Pod Jego kierunkiem doktoryzowało się 19 osób. W zakresie kształcenia przeddyplomowego do najbardziej istotnych osiągnięć zaliczyć należy opracowanie pierwszego w Polsce podręcznika z chemii leków, który doczekał się dwóch wydań, a także uwieńczone sukcesem wieloletnie starania o reaktywowanie pracy magisterskiej na studiach farmaceutycznych. Należy w tym miejscu podkreślić, że Profesor F. Adamanis jako pierwszy wprowadził nazwę podręcznika chemia leków i wprowadził systematykę farmakologiczną, jako najdogodniejszą w wyjaśnianiu wpływu poszczególnych grup chemicznych na działanie farmakologiczne leków. Profesor F. Adamanis był gorącym orędownikiem szkolenia podyplomowego. Mgr J. Pluta w swoich wspomnieniach napisał: „Profesor Adamanis był złotym ogniwem łączącym w nierozdzielalną całość farmację naukową z farmacją praktyczną”.

Profesor Adamanis przez wiele lat pełnił szereg odpowiedzialnych funkcji uczelnianych: prodziekana (1950/51) i dziekana (1951-1953) Wydziału Farmaceutycznego, prorektora ds. nauczania (1956-1962) Akademii Medycznej w Poznaniu. Reprezentował Uczelnię w Centralnej Komisji Kwalifikacyjnej (1957-1960) i Radzie Głównej przy Ministrze Szkolnictwa Wyższego, pełniąc obowiązki zastępcy przewodniczącego Sekcji Medycznej. Brał czynny udział w pracach towarzystw naukowych. Był m.in. członkiem Zarządu Poznańskiego Towarzystwa Chemicznego (1946-1947), współpracownikiem Komisji Nauk Farmaceutycznych PAU w Krakowie (1949-1952), członkiem Komitetu Nauk Farmaceutycznych PAN (1947-1951), członkiem Wydziału IV PTPN i przewodniczącym Komisji Nauk Farmaceutycznych tegoż Towarzystwa (1956-1960), członkiem Komisji Farmakopei Polskiej (1952-1954) i kierownikiem Laboratorium Nr 4 Podkomisji Chemicznej Komisji Farmakopei Polskiej (1952-1954) działającym przy Katedrze Chemii Farmaceutycznej AM w Poznaniu, członkiem i pierwszym przewodniczącym Oddziału Poznańskiego (1950-1960) oraz prezesem Zarządu Głównego (1960-1962) PTFarm, a także organizatorem dwóch Zjazdów Naukowych PTFarm (1952 i 1960) i wieloletnim członkiem Komitetu Redakcyjnego „Farmacji Polskiej” oraz konsultantem wojewódzkim ds. farmacji. Profesor F. Adamanis był także członkiem Amerykańskiego Towarzystwa Farmaceutycznego (1961-1962).

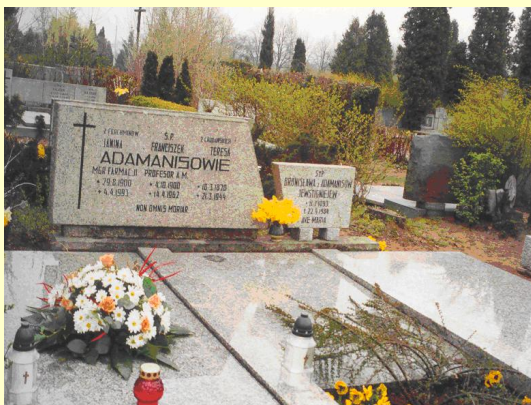
Niezależnie od pracy naukowej, Profesor uczestniczył aktywnie w życiu społecznym. Był m.in. członkiem Prezydium Miejskiego Komitetu Frontu Jedności Narodowej i członkiem Sądu Koleżeńskiego przy Związku Bojowników o Wolność i Demokrację.

Wyrazem uznania osiągnięć naukowych, dydaktycznych i organizacyjnych, a także wielkich zalet serca i umysłu Profesora F. Adamanisa są liczne medale, odznaczenia państwowe i dyplomy honorowe. Za udział w walkach o niepodległość otrzymał Medal Niepodległości oraz Medal za wojnę 1918-1920. Odznaczony był Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski i Medalem 10-lecia Polski Ludowej. Miasto Poznań uhonorowało Profesora F. Adamanisa przyznaniem Złotej Odznaki Honorowej za zasługi w Rozwoju Miasta oraz Nagrodą Naukową Miasta Poznania w dziedzinie nauk matematyczno-przyrodniczych (1958 r.). Światowa Rada Pokoju z okazji swojego 10-lecia, w dowód uznania działalności Profesora Adamanisa na rzecz zachowania pokoju na świecie przyznała Profesorowi Dyplom Honorowy. W 1986 r. Rada Państwa przyznała pośmiertnie Profesorowi F. Adamanisowi Krzyż Oświęcimski.

Swoje pracowite i pełne poświęcenia dla rozwoju nauk farmaceutycznych życie Profesor zakończył 14 kwietnia 1962 r.

Fot. Uroczystości pogrzebowe Prof. dr hab. Franciszka Adamanisa

Fot. Grób rodzinny Profesora Adamanisa.

Sylwetka Profesora jest symbolem ofiarności, gotowości do pomocy, a zarazem skromności, która szczególnie cechowała Jego życie. Był farmaceutą z zawodu i powołania, człowiekiem o niezłomnym charakterze, nie dającym się ugiać warunkami losu ani burzami dziejowymi. Pozostał w naszej pamięci jako trwały symbol wielkich wartości humanitarnych i wielkiej siły ducha oraz godny wzorzec prawdziwej postawy społecznej.

W dniu 14 kwietnia 1992 r. w Akademii Medycznej w Poznaniu odbyła się uroczysta sesja, w czasie której nadano Bibliotece Wydziału Farmaceutycznego imię Prof. dr Franciszka Adamanisa.

Fot. Nadanie Bibliotece w Coll. Chemicum nazwy imienia profesora Franciszka Adamanisa, 14 kwietnia 1992 r., w 30-lecie śmierci Profesora.

[Powrót](#)

Prof. dr Ewaryst Pawelczyk

Kierownik Katedry i Zakładu Chemii Farmaceutycznej w latach 1962-1987

Ewaryst Seweryn Pawelczyk urodził się 27 września 1917 r. w Charlottenburgu koło Berlina. W 1937 roku, po uzyskaniu świadectwa dojrzałości w Gimnazjum Państwowym im. T.

Kościuszki w Jarocinie, podjął studia farmaceutyczne w Uniwersytecie Poznańskim, które przerwane na okres wojny, ukończył w 1948 r. W latach 1935–1945 był pracownikiem Poznańskiej Kolei Elektrycznej, a następnie Zakładów Przemysłu Zbrojeniowego.

W okresie od kwietnia do września 1945 roku pracował w charakterze kierownika Referatu Opieki Społecznej i Szkód Wojennych w Starostwie Powiatowym w Kępnie. W 1947 r. zawarł związek małżeński z Regiłą Czamańską (mgr psychologii). Państwo Pawełcykowie mają czworo dzieci - córki (Krystynę – nauczyciel fortepianu w szkole muzycznej, Danutę – zmarła tragicznie) i synów (Jacka i Piotra - profesor UAM).

Pracę naukową rozpoczął w 1947 roku, będąc jeszcze studentem, jako asystent stażysta w Katedrze Chemii Farmaceutycznej, pod kierunkiem prof. dra hab. Franciszka Adamanisa. Po ukończeniu studiów pracuje równolegle we wspomnianej Katedrze oraz w Instytucie Przemysłu Zielarskiego w Poznaniu, pod kierunkiem prof. dra hab. Wacława Strażewicza, a następnie prof. dra hab. F. Adamanisa. W pracy naukowej Prof. dra E. Pawełczyka można wyróżnić dwa okresy, pierwszy obejmujący lata 1947–1961, związany z pracą w Instytucie Przemysłu Zielarskiego, cechuje zainteresowanie lekiem roślinnym, w aspekcie hodowli roślin leczniczych, optymalizacji izolacji substancji czynnych z surowca w oparciu o chemiczne kryteria oceny, problematyki dojrzałości wegetatywnej jako czynnika zmiennej zawartości związków czynnych oraz metodyki identyfikacji i oznaczania substancji czynnych. Badania o tym charakterze są tematem 25 prac. Przedmiotem zainteresowania były głównie surowce alkaloidowe, glikozydowe i olejkowe.

Na podstawie pracy „Liść pokrzyki na tle dojrzałości wegetatywnej” w 1950 roku uzyskuje stopień naukowy dra nauk farmaceutycznych, natomiast w 1956 roku na podstawie pracy „Wyzyskanie nasion bielunia do otrzymywania atropiny” – stanowisko docenta. W uznaniu dorobku naukowego i dydaktycznego oraz działalności organizacyjnej został uhonorowany tytułem profesora nadzwyczajnego (1964 r.) i profesora zwyczajnego (1973 r.). Profesor E. Pawełczyk został specjalistą II stopnia w zakresie analizy leków (1974 r.) oraz specjalistą II stopnia w zakresie farmacji aptecznej (1976 r.).

W Instytucie Przemysłu Zielarskiego prof. dr E. Pawełczyk przeszedł przez wszystkie szczeble kariery naukowej, od asystenta do kierownika Zakładu Hodowli Roślin (1954 r.). W tym czasie w ramach wymiany naukowej zapoznał się z zagadnieniami leku roślinnego na Węgrzech (1955 r.) oraz dwukrotnie był gościem Niemieckiej Akademii Nauk, gdzie uczestniczył w międzynarodowych sympozjach w Quedlinburgu (1956 r.) i w Erfurcie (1959 r.), dotyczących biogenezy alkaloidów i zapoznał się z pracą różnych zakładów naukowych i produkcyjnych. Prace prof. dra E. Pawełczyka nad lekiem roślinnym spotkały się z dużym uznaniem, co znalazło wyraz w uzyskanych wyróżnieniach: Odznaka „Za wzorową pracę w służbie zdrowia” (1952 r.), Medal X-lecia Polski Ludowej, Złoty Krzyż Zasługi (1958 r.).

Drugi okres działalności naukowej prof. dra E. Pawełczyka związany jest ściśle z Katedrą Chemii Farmaceutycznej, której kierownictwo obejmuje w 1962 roku. Charakteryzuje go problematyka analityczna oraz ocena trwałości substancji leczniczych i niektórych postaci leków.

Ogółem prof. dr E. Pawełczyk jest autorem lub współautorem 224 prac, w tym 189 prac opublikowanych w czasopiśmie krajowych i zagranicznych i 35 opracowań zastrzeżonych, wykonanych w ramach współpracy z przemysłem farmaceutycznym. Spotkały się one z dużym zainteresowaniem i są cytowane w wielu publikacjach, a także w wielu opracowaniach monograficznych z zakresu analizy i trwałości substancji leczniczych i preparatów farmaceutycznych, np. „Chemical Stability of Pharmaceuticals” (Connors K.A., Amidon G.L., Stella V.J. – Interscience Publication John Wiley and Sons, ed. II, 1986). Ponadto jest współautorem 3 patentów i licznych opracowań monograficznych do Farmakopei Polskiej.

Prof. dr E. Pawełczyk umiejętnie godził pracę naukową i dydaktyczną, do której miał stosunek bardzo emocjonalny. Pod Jego redakcją ukazały się dwa wydania podręcznika „Chemia leków” (1978 i 1986 r.) wydanego przez PZWL Warszawa. Jest również współautorem podręczników „Chemiczna analiza leków” (1981 r.), „Postawy trwałości leków” (1982 r.), „Chemiczne mechanizmy działania leków” (1995 r.), „Chemia leków” (2000 r.) oraz trzech skryptów o charakterze analitycznym – „Chemiczna analiza ilościowa leków” (1971 r.), „Chemiczna analiza jakościowa leków” (1972 r.) oraz „Analiza leków” (1989 r.).

Obraz działalności naukowej i wychowawczej Prof. Pawełczyka byłby niepełny gdyby nie wymienić rozwoju naukowego Jego współpracowników. Przyczyniła się do tego atmosfera twórczej pracy i konsekwentna realizacja zasad wychowania poprzez pracę i nauczanie. Dziewiętnastu wychowanków Profesora uzyskało stopień naukowy doktora nauk farmaceutycznych, a czterech doktora habilitowanego nauk farmaceutycznych. W kierowanej przez Profesora Katedrze Chemii Farmaceutycznej wykonano 172 prace magisterskie, z których wiele zostało nagrodzonych na Wydziałowych i Ogólnopolskich Konkursach Prac Magisterskich.

Prof. dr E. Pawełczyk był człowiekiem nadzwyczaj wymagającym w stosunku do siebie, współpracowników i studentów. Wymagał pracy planowej, sumiennej, zdyscyplinowanej oraz twórczej inicjatywy. Będąc wymagającym, cieszył się jednocześnie dużą popularnością wśród studentów, którzy trzykrotnie uznali Go za najpopularniejszego Nauczyciela Akademickiego Roku (1978–1980). Jego pełna zaangażowania praca naukowa, dydaktyczno-wychowawcza i organizacyjna została uhonorowana najwyższymi tytułami naukowymi profesora nadzwyczajnego i zwyczajnego oraz odznaczeniami państwowymi: tytułem Zasłużony Nauczyciel PRL (1976 r.), Medalem Komisji Edukacji Narodowej (1985 r.), Krzyżem Kawalerskim (1964 r.) i Komandorskim (1987 r.) Orderu Odrodzenia Polski, Medalami 30- i 40-lecia PRL i innymi (1969 r.– Brązowy Medal za zasługi dla Obronności Kraju, 1970 r. - Srebrna Odznaka im. Janka Krasickiego, 1971 r. - Honorowa Odznaka Miasta Poznania). Ponadto uznanie dla działalności naukowej i dydaktycznej Profesora stanowią m.in. indywidualne i zespołowe nagrody I stopnia Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej w latach 1968, 1973, 1979, 1983 i 1984, Nagroda Naukowa Miasta Poznania i Województwa Poznańskiego (1969 r.) oraz nagroda im. W. Biegańskiego.

Prof. dr E. Pawełczyk był cenionym organizatorem i wykładowcą chemii leków w ramach szkolenia podyplomowego farmaceutów. Był specjalistą wojewódzkim ds. farmacji dla województw zielonogórskiego i gorzowskiego oraz specjalistą krajowego nadzoru specjalistycznego Ministerstwa Komunikacji ds. farmacji (1963–1993). Praca ta, jak również współpraca z przemysłem farmaceutycznym: Tarchomińskimi i Poznańskimi Zakładami Farmaceutycznymi „Polfa”, Chemiczną Spółdzielnią Pracy „Synteza” i „Warta” oraz innymi jednostkami Służby Zdrowia przyniosły Mu uznanie Władz Wojewódzkich. Uzyskał m.in. honorowe odznaki Za zasługi w rozwoju województw poznańskiego (1968 r.), zielonogórskiego (1969 r.) i gorzowskiego (1987 r.), Odznakę honorową miasta Poznania (1971 r.) oraz został wpisany do Księgi Zasłużonych Wielkopolan (1985 r.).

Na osobne podkreślenie zasługuje działalność organizacyjna prof. dra E. Pawełczyka. W czasie pracy zawodowej pełnił szereg ważnych dla uczelni funkcji: prodziekana (1962) i dziekana Wydziału Farmaceutycznego w latach 1962–1965, prorektora Akademii Medycznej ds. dydaktycznych w latach 1965–1972, dyrektora Instytutu Chemii i Analityki AM w latach 1970–1978, następnie po reorganizacji dyrektora Instytutu Leku AM w latach 1978–1982, członka Rady Wydziału Farmaceutycznego (1961 r.) i Senatu AM (1962 r.), przewodniczącego Zespołu ds. współpracy z praktyką gospodarczą w AM (1972–1975), członka Uczelnianej Komisji Rekrutacji (1965–1972).

Uczelnia w uznaniu Jego zasług uhonorowała Go medalem „Za zasługi w rozwoju uczelni” oraz Medalem Akademii Medycznej im. Karola Marcinkowskiego (1987 r.). Prof. dr E. Pawełczyk w różnych okresach pracy zawodowej współpracował również z innymi instytucjami i towarzystwami naukowymi, m.in. Radą Wyższego Szkolnictwa Medycznego (członek Prezydium, przewodniczący Komisji Nauki, 1983–1985), Radami naukowymi – Instytutu Leków w Warszawie (1968–1986), Instytutu Przemysłu Zielarskiego w Poznaniu (1964–1974), PZF „Polfa” w Poznaniu (1970–1980), Radą Redakcyjną Biuletynu Roślin Leczniczych, Komitetem Redakcyjnym Acta Poloniae Pharmaceutica, Polskim Towarzystwem Farmaceutycznym (członek), Poznańskim Towarzystwem Przyjaciół Nauk (członek), Komisją Leku przy Ministrze Zdrowia i Opieki Społecznej (1971–1981), Komisją Nauk Chemicznych Oddziału Poznańskiego PAN (członek Prezydium, 1973–1984), Komitetem Terapii Doświadczalnej PAN (członek 1978–1986), Komisją Analizy i Trwałości Leków PAN (1986–1989), Komisją Farmakopei Polskiej (1969–1989) członek i przewodniczący Podkomisji Chemicznej). Mimo ożywionej działalności naukowej, dydaktycznej i organizacyjnej, Profesor znajdował zawsze czas na dyskusje ze współpracownikami. Interesował się ich osiągnięciami, zachęcał do podejmowania i rozwiązywania zagadnień trudnych. Profesor E. Pawełczyk przechodząc na emeryturę w 1987 roku nie zaprzestął działalności naukowej i dydaktycznej. W tym czasie uczestniczył m.in. w opracowaniu podręcznika „Chemia leków” (autorzy: Marianna Zajac i Ewaryst Pawełczyk) wydanego przez Wydawnictwo Uczelniane Akademii Medycznej w Poznaniu w 2000 roku.

Fot. Jubileuszowe spotkanie z okazji 80-lecia urodzin i 50-lecia pracy Profesora Ewarysta Pawełczyka oraz 60-lecia pracy Jana Jareckiego.

[Powrót](#)

Prof. dr hab. Marianna Zajac

Kierownik Katedry Chemii Farmaceutycznej od 1987 roku

Marianna Zajac urodziła się 6 września 1937 roku w Makoszynie. W 1955 roku po ukończeniu nauki w Państwowym Liceum Ogólnokształcącym w Turku i zdaniu egzaminów przed Państwową Komisją Egzaminacyjną uzyskała świadectwo dojrzałości szkoły ogólnokształcącej stopnia licealnego. W latach 1955–1960 odbyła studia farmaceutyczne w Akademii Medycznej w Poznaniu i uzyskała dyplom magistra farmacji (25.05.1960) po przedłożeniu pracy

dyplomowej nt. Próby chromatograficznego rozdzielenia kropli „Cardiamid-Coffein”, wykonanej w Katedrze Chemii Farmaceutycznej, pod kierunkiem ówczesnego docenta dr E. Pawełczyka.

Po ukończeniu studiów przyjęła propozycję prof. dra F. Adamanisa i podjęła pracę w Katedrze Chemii Farmaceutycznej. W katedrze tej pracowała przez wszystkie lata do chwili obecnej, zajmując kolejno stanowiska asystenta (1.07.1960–30.09.1962), starszego asystenta (1.10.1962–30.09.1968), adiunkta (1.10.1968–30.09.1981), docenta (1.10.1981–30.06.1989), profesora (1.07.1989–30.06.1994) i profesora zwyczajnego (1.07.1994 r. - nadal). Pod kierunkiem prof. dr E. Pawełczyka wykonała pracę nt. „Studia nad rozkładem chlorowodoru chloropirybenzaminu (CPBA) w roztworach wodnych”, na podstawie której po złożeniu przepisanych egzaminów uzyskała stopień naukowy doktora nauk farmaceutycznych nadany Jej uchwałą Rady Wydziału Farmaceutycznego Akademii Medycznej w Poznaniu z dnia 15 lutego 1968 roku.

Po uzyskaniu stopnia naukowego doktora podnosiła swoje kwalifikacje zawodowe uczestnicząc w kursach (8), dotyczących podstaw, zastosowania i interpretacji wyników różnych metod analitycznych, w tym zwłaszcza spektroskopowych i chromatograficznych, organizowanych przez

Polską Akademię Nauk, Uniwersytet Adama Mickiewicza w Poznaniu i Polskie Towarzystwo Farmaceutyczne. W 1974 roku dr M. Zając uzyskał specjalizację I stopnia z analityki farmaceutycznej i II stopnia z analizy leków.

14 czerwca 1978 roku Rada Wydziału Farmaceutycznego Akademii Medycznej w Poznaniu podjęła uchwałę o nadaniu dr M. Zając stopnia naukowego doktora habilitowanego nauk farmaceutycznych w zakresie chemii farmaceutycznej po przedstawieniu przez nią rozprawy habilitacyjnej nt. „Kinetyka i mechanizm rozkładu pochodnych 2-sulfanilamido-piryminy i zaliczeniu kolokwium habilitacyjnego, która została zatwierdzona przez Centralną Komisję Kwalifikacyjną do Spraw Kadr Naukowych przy Prezesie Rady Ministrów. Na stanowisko docenta w Akademii Medycznej w Poznaniu powołuje ją Minister Zdrowia i Opieki Społecznej z dniem 1 października 1981 roku.

Z dniem 1 października 1987 roku Rektor Akademii Medycznej w Poznaniu powołuje docent dr hab. M. Zając na stanowisko kierownika Katedry i Zakładu Chemii Farmaceutycznej Akademii Medycznej im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu. Funkcję tę pełni nadal.

Rada Państwa uchwałą z dnia 9 czerwca 1989 roku nadała dr hab. M. Zając tytuł naukowy profesora nadzwyczajnego. Minister Zdrowia i Opieki Społecznej powołał prof. dr hab. M. Zając na stanowisko profesora w Akademii Medycznej im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu z dniem 1 lipca 1989 roku, natomiast na stanowisko profesora zwyczajnego w tejże Akademii z dniem 1 lipca 1994 roku.

Dorobek naukowy prof. dr hab. M. Zając obejmuje: 94 prace doświadczalne opublikowane w większości w języku angielskim w czasopiśmie krajowych i zagranicznych, w tym z listy filadelfijskiej, 3 prace poglądowe, 67 komunikatów zjazdowych, 11 podręczników i skryptów, 8 prac o innym charakterze, 22 opracowania dla przemysłu farmaceutycznego, liczne monografie do FP V i VI oraz raporty eksperckie do dokumentacji chemiczno-farmaceutycznej dla firm farmaceutycznych (GlaxoSmithKline Pharmaceuticals S.A., Farmapol, Ziolołek, Herbapol).

Tematyka naukowa Profesora M. Zając dotyczy analizy i badania trwałości leków. Opracowywała także nowe metody dla potrzeb przemysłu farmaceutycznego oraz Farmakopei Polskiej. Na podkreślenie zasługują opracowane przez nią metody równoczesnego oznaczania składników preparatów złożonych metodami spektrofotometrycznymi i chromatograficznymi, które mają również duże znaczenie dydaktyczne. Prace Jej z zakresu trwałości leków dotyczą procesów fotolizy, fotoutlenienia, samoutlenienia, solwolizy i aminolizy substancji leczniczych. Obejmują one z reguły analizę, izolację i identyfikację produktów rozkładu, kinetykę i mechanizm rozkładu substancji leczniczych oraz stabilizację preparatów farmaceutycznych. Kompleksowe badania zostały przeprowadzone m.in. dla fotochemicznych przemian chloropirybenzaminu, procesów samoutlenienia ditranolu i pochodnych izochinolini i sulfanilamidu, hydrolizy pochodnych sulfanilamidu, urapidylu, niektórych penicylin acylowych i amidynowych oraz hydrolizy, aminolizy i alkoholizy niektórych cefalosporyn. Badania trwałości leków w roztworach wodnych obejmują właściwą i ogólną katalizę kwasowo-zasadową oraz wpływ efektów solnych i temperatury na szybkość reakcji. Prace te cechuje kompleksowość rozwiązań, duże walory poznawcze, a jednocześnie wprowadzenie wniosków o charakterze praktycznym. Zwracają uwagę niekonwencjonalne rozwiązania dotyczące sposobu wyznaczania cząstkowych stałych szybkości, w przypadku gdy rozkład jest wynikiem reakcji równoległych i następczych, szczegółowa interpretacja efektów katalitycznych oraz wpływu budowy reagentów na szybkość reakcji, jak również szeroka interpretacja parametrów termodynamicznych i wynikające stąd wnioski co do mechanizmu reakcji. Badania w fazie stałej miały na celu ustalenie odpowiednich równań kinetycznych opisujących zależność zmiany stężenia w czasie, wpływu wilgotności względnej powietrza, temperatury, substancji pomocniczych oraz struktury reagentów na szybkość zachodzących zmian. Przeprowadzone w tym zakresie badania o charakterze poznawczym dostarczyły jednocześnie wniosków mających znaczenie praktyczne, wskazując na właściwe warunki przechowywania, krystalizacji i suszenia analizowanych związków i preparatów, a także niektórych substancji pomocniczych do otrzymywania stałych postaci leków. Ważną grupę prac stanowią badania prowadzone we współpracy z Tarchomińskimi Zakładami Farmaceutycznymi „Polfa” nad trwałością penicylin acylowych i amidynowych. Uzyskane wyniki pozwoliły producentowi zoptymalizować warunki technologiczne, zwiększyć w ten sposób wydajność syntezy i uzyskać produkt końcowy o większym stopniu czystości.

W działalności dydaktycznej Profesor M. Zając należy wyróżnić ciągle unowocześnianie programów dydaktycznych, co znajduje wyraz we wprowadzaniu nowych treści nauczania, odpowiadających standardowi światowemu i opracowywaniu materiałów dydaktycznych, cieszących się dużym uznaniem także w innych Uczelniach i wśród absolwentów farmacji. Jest współautorem 11 opracowań podręcznikowych. Za działalność dydaktyczną uzyskała m.in. zespołowe Nagrody Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej w latach 1973 i 1983 oraz Rektora AM w latach 1967, 1972, 1984, 1991, 1996, 1999, 2000, 2001, nagrodę II stopnia im. W. Biegańskiego (2004 r.), studenckie wyróżnienie AMICUS STUDENTORUM (2004 r.) oraz Medal Komisji Edukacji Narodowej (2005 r.).

Profesor M. Zając wprowadziła m.in. do programów dydaktycznych realizowanych w Katedrze Chemii Farmaceutycznej w ramach zajęć obowiązkowych bądź fakultatywnych wykłady, seminaria lub ćwiczenia z metabolizmu i oznaczania leków w płynach ustrojowych, immunologicznych (RIA, EIA, FIA) i enzymatycznych metod analizy leków, oceny trwałości leków, kompleksowego zastosowania metod spektroskopowych (UV-VIS, IR, ^1H i ^{13}C NMR i MS) i chromatograficznych (HPLC, TLC) w analizie leków, metod analitycznych stosowanych w badaniu polimorfizmu, kryteriów wyboru metod analitycznych w zależności od budowy chemicznej, właściwości fizykochemicznych, składu i postaci leku. Nowa problematyka wykładów i ćwiczeń opracowywana jest z uwzględnieniem najnowocześniejszego piśmiennictwa krajowego i zagranicznego oraz wyników badań własnych.

Profesor M. Zając uczestniczy także aktywnie w szkoleniu podyplomowym farmaceutów jako wykładowca, kierownik specjalizacji, prowadzący staże i członek Komisji Egzaminacyjnej w zakresie analityki farmaceutycznej. W latach 1982-86 przeprowadziła 16 dwutygodniowych staży dla farmaceutów specjalizujących się w zakresie analityki

farmaceutycznej (I stopnia), analizy leków (II stopnia) i farmacji aptecznej (I i II stopnia). Pod Jej kierunkiem 16 osób uzyskało specjalizację I stopnia z analityki farmaceutycznej i 5 osób specjalizację II stopnia z analizy leków.

Ważne miejsce w działalności prof. dr hab. M. Zając zajmuje kształcenie kadry naukowej. Jest promotorem 7 prac doktorskich, recenzentem prac doktorskich (12), dorobku naukowego i rozpraw habilitacyjnych (4), w tym recenzentem CKK – jednej, dorobku naukowego na tytuł profesora (4), stanowisko profesora nadzwyczajnego (1) i zwyczajnego (2), wniosków o nagrodę Ministra Zdrowia (8), skryptów (4) oraz przewodniczącą (5) i członkiem (3) Wydziałowych Komisji w sprawie nadania tytułu naukowego profesora, przewodniczącą (6) i członkiem (6) Komisji ds. przewodu habilitacyjnego, członkiem (1) Komisji w sprawie zatrudnienia na stanowisku profesora zwyczajnego.

Fot. Promocja doktorska, 30 czerwca 1997 r., obok Profesor Marianny Zając stoją: dr Izabela Muszalska, dr Ewa Stasiuk i dr Jerzy Siwek.

Bardzo szeroka jest działalność naukowo-organizacyjna Pani Profesor, zarówno na terenie Uczelni, jak i ogólnopolska. W ramach działalności uczelnianej była lub jest: członkiem Senackiej Komisji ds. Organizacji i Rozwoju (1999-nadal), członkiem Rektorskiej Rady Programów Nauczania (1999-2002) i Rektorskiej Rady Przedstawicieli Dyscyplin Podstawowych (1987-1999), członkiem Odwoławczej Komisji Dyscyplinarnej dla studentów (1993-1999), przewodniczącą (1999-nadal) i członkiem (1986-1989) Wydziałowej Komisji ds. okresowej oceny nauczycieli akademickich, przewodniczącą (1986 r.), sekretarzem (1981) i członkiem (1969, 1970, 1971, 1972, 1980, 1981, 1985) Wydziałowej Komisji Rekrutacyjnej, przewodniczącą (1981) i członkiem (1979, 1982, 1984, 1985, 1986) Jury Wydziałowego Konkursu Prac Magisterskich, członkiem (1983, 1984) Jury Ogólnopolskiego Konkursu Prac Magisterskich, członkiem Jury Uczelnianej Konferencji SKN (1981, 1988, 1989), wielokrotnie opiekunem grupy studenckiej i sekretarzem Rady Pedagogicznej (1972/73).

Prof. dr hab. M. Zając bierze czynny udział w pracach towarzystw i innych instytucji naukowych: Polskiego Towarzystwa Farmaceutycznego (członek od 1960 r., członek Zarządu Oddziału Poznańskiego PTFam w latach 1995-1998 i wiceprezes tegoż Oddziału od 1998 roku), Polskiej Akademii Nauk (członek Komitetu Terapii i Nauk o Leku PAN w latach 2003-2006, członek i sekretarz Komisji Analizy i Trwałości Leku Komitetu Nauk o Leku PAN w latach 1986-1989, członek Komisji Analizy Leku Komitetu Nauk o Leku PAN w latach 1989-2002, członek Komisji Analizy Leku Komitetu Chemii Analitycznej PAN w latach 1984-1999 oraz członek Komisji Analizy Farmaceutycznej tegoż Komitetu w latach 1999-2002, 2003-2006), Komisji Farmakopei Polskiej (członek od 1989 roku, przewodnicząca Podkomisji Chemicznej KFP w latach 1989-93, 2000-002, 2004-nadal, przewodnicząca Zespołu ds. Postaci Leków Jednoskładnikowych KFP w latach 1993-2000, członek Zespołu Oceny Prac w latach 1999-nadal). Prof. dr hab. M. Zając brała udział w organizacji: zjazdów naukowych (Zjazd Naukowy PTCh i SłTPCh - Poznań 1996, XVIII Naukowy Zjazd PTFam - Poznań 2001), sympozjów („Praktyczne aspekty badania trwałości leków” - Poznań 1988, „Analiza antybiotyków” - Poznań 1994, „Walidacja w analizie leków” - Poznań 1996, „Badanie jakości i trwałości substancji leczniczych i preparatów farmaceutycznych” - Poznań 1999, „Witaminy i mikroelementy - produkcja, analityka i racjonalne stosowanie” - Poznań 2000), konferencji naukowych (Ogólnopolska Konferencja wykładowców chemii leków - Poznań 1992, „Reakcje fizykochemiczne w fazie stałej w preparatach farmaceutycznych” - Warszawa 1995, „Walidacja metod i wyników analizy chemicznej” - Poznań 1997, „Przemysł farmaceutyczny - technologia i ekonomia” - Poznań 1997) oraz sesji jubileuszowych (4).

Fot. Spotkanie w czasie Sympozjum Analiza antybiotyków, 18 listopada 1994 r.

Prof. dr hab. M. Zając, w uznaniu Jej pełnej zaangażowania pracy naukowej, dydaktyczno-wychowawczej i organizacyjnej została uhonorowana odznaczeniami państwowymi - Złotym Krzyżem Zasługi (1981 r.), Odznaką „Za wzorową pracę w służbie zdrowia” (1985 r.) oraz Krzyżem Kawalerskim OOP (1990 r.).

Fot. Uroczysta inauguracja roku akademickiego 2004/2005. Profesor Marianna Zając otrzymuje z rąk JM Rektora Akademii Medycznej im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu nagrodę im. W. Biegańskiego.

[Powrót](#)

3. ZAKRES DYDAKTYKI

Szkolenie przeddyplomowe

W Katedrze Chemii Farmaceutycznej realizowane są zajęcia dydaktyczne:

- z chemii leków (270 h w latach 1987/1988–1999/2000, 255 h w latach 2000/2001–nadal; w tym: wykłady 105 h latach 1987/1988–1991/1992, 90 h w latach 1992/1993–1999/2000, 60 h w latach 2000/2001–nadal; seminaria 30 h w latach 1992/1993–1999/2000, 60 h w latach 2000/2001–nadal; ćwiczenia 165 h latach 1987/1988–1991/1992, 150 h w latach 1992/1993–1999/2000, 135 h w latach 2000/2001–nadal); celem nauczania jest zapoznanie z lekami stosowanymi w terapii określonych schorzeń wraz z uzasadnieniem ich stosowania na podstawie patomechanizmu schorzenia i mechanizmu działania leku. Celem kształcenia z zakresu analizy farmaceutycznej jest: dobór metody analitycznej na podstawie budowy chemicznej i właściwości fizykochemicznych oraz składu i postaci leku, opracowanie przepisu analitycznego zgodnie z wymogami ICH i obowiązującymi przy opracowywaniu norm farmakopealnych, wykonanie badania i opracowanie wyników analizy oraz opracowanie metody analitycznej i jej walidacja.
- z analizy leków (do roku 2001 w ramach kierunku bądź specjalności analityka farmaceutyczna, a następnie w ramach fakultetów)
- z radiofarmacji (15 h wykładów w latach 1990 do 2001 i od 2005 r. – nadal)
- zajęcia fakultatywne z radiofarmacji (15 h wykładów i 30 h ćwiczeń w latach 2001/2002–2004/2005); celem kształcenia jest zapoznanie studentów z celami i zadaniami radiofarmacji, która jest częścią medycyny nuklearnej, z lekami znakowanymi izotopami, ze związkami znakowanymi izotopami stosowanymi w diagnostyce chorób (radiodiagnostyki), z metodami otrzymywania, właściwościami, kontrolą jakości, dawkowaniem i zastosowaniem radioleków i radiofarmaceutyków w lecznictwie oraz z podstawami bezpieczeństwa pracy i stosowania radiofarmaceutyków;
- zajęcia fakultatywne z analizy leków złożonych (15 h wykładów i 30 h ćwiczeń dla studentów IV roku farmacji); celem kształcenia jest zapoznanie studentów z klasycznymi i instrumentalnymi metodami badania czystości, tożsamości i rozdzielenia składników leków złożonych, z problemami analitycznymi w poszukiwaniu i doborze metod analizy ilościowej składników leków złożonych, z możliwościami, ograniczeniami i zastosowaniem nowoczesnych metod spektroskopowych (spektrofotometria w nadfiolecie UV, spektrofotometria w podczerwieni IR, spektrometria masowa MS); chromatograficznych (chromatografia cienkowarstwowa – TLC, chromatografia cieczowa wysokorozdzielcza HPLC, chromatografia gazowa – GC) i innych (analiza termiczna różnicowa – DTG, skaningowa kalorymetria różnicowa – DSC, elektronowy rezonans magnetyczny – EPR, skaningowa mikroskopia elektronowa – SEM); z metodami interpretacji i oceny statystycznej wyników oraz stosowanych metod analitycznych
- zajęcia fakultatywne z kontroli jakości substancji leczniczych i preparatów farmaceutycznych wg norm farmakopealnych (15 h wykładów i 30 h ćwiczeń dla studentów IV roku farmacji); celem nauczania jest omówienie obowiązujących norm w zakresie analizy leków i opracowywanie nowych metod analitycznych; kryteria wyboru metod analitycznych; opracowanie metody i wykonywanie analizy, badanie czystości substancji leczniczych, zgodnie z wytycznymi ICH; opracowanie metody analitycznej dla preparatu wieloskładnikowego oraz walidacja metody i wyników oznaczania
- zajęcia fakultatywne z oceny trwałości substancji leczniczych i preparatów farmaceutycznych (15 h wykładów i 30 h ćwiczeń dla studentów V roku farmacji); celem nauczania jest zapoznanie z Wytycznymi ICH dotyczącymi badań w zakresie trwałości leków; poznanie kryteriów wyboru metod analitycznych w ocenie trwałości leków; poznanie wpływu czynników katalitycznych na trwałość leków; wyznaczenie metodami kinetycznymi mechanizmu reakcji; zapoznanie z wykrywaniem i oznaczaniem zanieczyszczeń pochodzących z rozkładu substancji czynnych
- prace magisterskie – w latach 1959 do 2005 w Katedrze wykonano 375 prac magisterskich, z których wiele było nagrodzonych na Wydziałowym (15 – I miejsce, 7 – II miejsce, 5 – III miejsce) oraz Ogólnopolskim Konkursie Prac Magisterskich (7 – I miejsce, 1 – II miejsce oraz 1 – wyróżnienie).
- Studenckie Koło Naukowe; w latach 1952 – 1955 Studenckim Kołem Naukowym przy Katedrze Chemii Farmaceutycznej kierował Profesor F.

Adamanis. W późniejszych latach opiekunami koła byli: dr Z. Plotkowiak, dr R. Wachowiak, mgr W. Majewski, dr A. Jelińska. Wiele prac wykonanych w ramach SKN przy Katedrze Chemii Farmaceutycznej było prezentowanych w ramach konferencji STN i nagrodzonych.

- praktyka wakacyjna (1 miesiąc) dla studentów kierunku analytika farmaceutyczna po 4 roku studiów.

Do celów dydaktycznych zostały w Katedrze opracowane podane poniżej podręczniki i skrypty.

1. K. Hrynakowski, M. Szałowska: *Elementarne wskazówki do wykonywania analizy ilościowej*, Warszawa 1927
2. K. Hrynakowski, W. Wiśniewski: *Przewodnik do analizy jakościowej anionów i kationów*, Poznań 1932
3. K. Hrynakowski, F. Adamanis: *Układy dwuskładnikowe, ich analiza termiczna w zastosowaniu do rozwiązywania zagadnień farmacji chemicznej*, 1933
4. K. Hrynakowski: *Wskazówki do analizy termicznej*, 1934
5. F. Adamanis: *Chemia farmaceutyczna – tom I Część nieorganiczna*, PZWL Warszawa 1951, *tom II Część organiczna*, PZWL Warszawa 1952
6. F. Adamanis: *Chemia leków*, PZWL Warszawa 1956 (I wydanie)
7. F. Adamanis: *Chemia leków*, PZWL Warszawa 1961 (II wydanie)
8. Pawełczyk E., Plotkowiak Z., Zając M.: *Chemiczna analiza ilościowa leków*
Akademia Medyczna, Poznań, Wyd. I 1971, Wyd. II 1975, Wyd. III 1977.
9. Pawełczyk E., Zając M., Plotkowiak Z.: *Chemiczna jakościowa analiza leków*
Akademia Medyczna, Poznań Wyd. I 1972, Wyd. II 1975, Wyd. III 1977.
10. *Chemia leków*, red. E. Pawełczyk, PZWL Warszawa 1978 (I wydanie)
11. *Chemia leków*, red. E. Pawełczyk, PZWL Warszawa 1986 (II wydanie)
12. Pawełczyk E., Plotkowiak Z., Zając M.: *Chemiczna analiza leków*, PZWL Warszawa 1981.
13. Zając M., Knitter B.: *Obliczenia w analizie leków*
Akademia Medyczna im. Karola Marcinkowskiego, Poznań Wyd. I 1981, Wyd. II 1991
15. E. Pawełczyk E., Hermann T.: *Podstawy trwałości leków*, PZWL Warszawa 1982
16. Pawełczyk E., Zając M., Plotkowiak Z.: *Analiza leków*,
Akademia Medyczna im. Karola Marcinkowskiego, Poznań 1989.
17. Zając M., Jelińska A., Barańczyk A.: *Zastosowanie metod spektroskopowych UV, IR, ¹HNMR, ¹³CNMR i MS w analizie farmaceutycznej*
Akademia Medyczna im. Karola Marcinkowskiego, Poznań 1990.
18. Pawełczyk E., Zając M.: *Chemiczne mechanizmy działania leków*,
Akademia Medyczna im. Karola Marcinkowskiego, Poznań 1995.
19. Zając M., Pawełczyk E.: *Chemia leków*,
Akademia Medyczna im. Karola Marcinkowskiego, Poznań 2000.
20. *Witaminy i mikroelementy*, red. M. Zając, Kontekst 2000.
21. Zając M., Jelińska A., Muszalska I., Nogowska M., Stanisław B.:
Ocena jakości substancji leczniczych i preparatów farmaceutycznych według wymagań farmakopealnych i ICH, Kontekst 2000.
22. *Walidacja metod analizy chemicznej*, pod red. J. Pawlaczyka i M. Zając;
Akademia Medyczna im. Karola Marcinkowskiego, Poznań, Wyd. I 1999, Wyd. II 2001, Wyd. III 2005.

[Powrót](#)

Szkolenie podyplomowe

Podyplomowa działalność dydaktyczna Katedry Chemii Farmaceutycznej obejmowała:

- nadzór specjalistyczny w zakresie farmacji aptecznej na terenie województw poznańskiego (prof. F. Adamanis), zielonogórskiego i gorzowskiego (prof. E. Pawełczyk)
- organizację kursów oraz wykłady z postępu nauk farmaceutycznych dla osób specjalizujących się w zakresie farmacji aptecznej, analytyki farmaceutycznej i analizy leków
- kierownictwo specjalizacji (prof. prof. E. Pawełczyk, M. Zając, Z. Plotkowiak, dr M. Notowska, dr hab. Anna Jelińska, dr B. Stanisław, dr M.

Popielarz-Brzezińska)

- staże specjalizacyjne z zakresu farmacji aptecznej, analityki farmaceutycznej i analizy leków
- udział w egzaminach specjalizacyjnych (prof. prof. E. Pawełczyk, M. Zając, dr hab. A. Jelińska).

Profesor Adamanis dążył zawsze do nawiązania ścisłej więzi między farmacją naukową i praktyczną. Jego zasługą było ożywienie akcji referatowej, organizowanej na terenie Wielkopolski, a także zacieśnienie kontaktów z Polskim Towarzystwem Lekarskim. Działalność ta rozwinęła się szczególnie w 1955 r.

W 1959 roku, z inicjatywy Studium Doskonalenia Lekarzy przy Akademii Medycznej w Warszawie, wprowadzono na Wydziale Farmaceutycznym Akademii Medycznej w Poznaniu szkolenie farmaceutów zatrudnionych w aptekach w zakresie postępu nauk farmaceutycznych. W latach 1959 – 1962 kierownikiem naukowym tych kursów (2 kursy rocznie) był Profesor F. Adamanis. Profesor F. Adamanis jako konsultant wojewódzki ds. farmacji często odwiedzał apteki, udzielając fachowych rad i wskazówek we wszystkich wątpliwych zagadnieniach. Z inicjatywy Profesora w aptekach województwa poznańskiego zostały zorganizowane stoły kontrolne.

Działalność ta była/jest kontynuowana przez Jego następców – prof. prof. E. Pawełczyka i M. Zając i ich współpracowników.

Profesor E. Pawełczyk był konsultantem wojewódzkim ds. farmacji dla województw zielonogórskiego i gorzowskiego, a jednocześnie organizatorem kursów z postępu nauk farmaceutycznych oraz wykładowcą i egzaminatorem.

Prof. dr hab. Marianna Zając uczestniczy aktywnie w szkoleniu podyplomowym farmaceutów jako wykładowca, kierownik specjalizacji, prowadzący staże i członek Komisji egzaminacyjnej w zakresie analityki farmaceutycznej. W latach 1982-86 przeprowadziła 16 dwutygodniowych staży dla farmaceutów specjalizujących się w zakresie analityki farmaceutycznej (I stopnia), analizy leków (II stopnia) i farmacji aptecznej (I i II stopnia). Pod Jej kierunkiem 16 osób uzyskało specjalizację I stopnia z analityki farmaceutycznej i 5 osób specjalizację II stopnia z analizy leków.

[Powrót](#)

4. PROBLEMATYKA BADAWCZA

W 85-letnim okresie istnienia Katedry Chemii Farmaceutycznej realizowana była różnorodna tematyka badawcza, aktualna w danym okresie.

Początkowe prace Profesora K. Hrynakowskiego dotyczą krytalografii, a mianowicie: mechanizmu tworzenia kryształów, formy kryształów jako funkcji energii powierzchniowej i jej gęstości, stosunku powierzchni kryształów do ich masy i objętości.

Duże zainteresowanie w okresie międzywojennym, a także częściowo po zakończeniu działań wojennych wzbudziły rezultaty prac Profesora Konstantego Hrynakowskiego i jego współpracowników (F. Adamanis, M. Szymtówna, A. Tylińska, S. Goebel, Z. Kapuściński, H. Słazewski, B. Szulc, A. Smoczkiewiczowa, H. Ellert, G. Karłowska) dotyczące analizy termicznej leków. Wyniki tych badań stanowią przedmiot 67 publikacji. Stworzona przez K. Hrynakowskiego „szkoła analizy termicznej” kładła nacisk na wykorzystanie tej metodyki do rozwiązywania różnych zagadnień farmacji praktycznej oraz podkreślała jej znaczenie w tłumaczeniu synergizmu oraz antagonizmu działania leków. Z uzyskanych osiągnięć na szczególne uznanie zasługują: wykorzystanie stałych asocjacji i współczynników aktywności w doborze składników tworzących związki addycyjne; zwrócenie uwagi na istotne znaczenie sił międzycząsteczkowych Van der Waals, efektu dipolowego, wiązań wodorowych w procesie powstawania związku addycyjnego i ich wpływ na efekty termodynamiczne; stwierdzenie, że połączenia addycyjne mogą tworzyć związki o dużej zdolności koordynacyjnej, uwarunkowanej przez polame ugrupowania; wykazanie istnienia w związkach addycyjnych odrębnej, niezależnej od składników, przestrzennej siatki krytalograficznej, co stanowiło jeden z elementów pojęcia związku addycyjnego; stwierdzenie wpływu izomerii przestrzennej grup funkcyjnych amin i fenoli na ich aktywność międzycząsteczkową oraz możliwości przejścia układu dwuskładnikowego w trójskładnikowy eutektyk.

Interesujące i nowatorskie spostrzeżenia zawiera praca habilitacyjna Profesora Adamanisa, w której Profesor wykazał m.in., że mocznik tworzy dwa szeregi związków addycyjnych. W ich tworzeniu uczestniczą obie grupy amidowe. Ze związkami o charakterze zasadowym mocznik wiąże się poprzez wodór grupy iminowej, natomiast ze związkami o charakterze kwasowym poprzez atomy azotu.

W niektórych publikacjach Profesora Adamanisa zostało wyeksponowane znaczenie oddziaływań międzycząsteczkowych nie tylko w procesie tworzenia związków addycyjnych, ale wysunięto również hipotezę o ich znaczeniu dla aktywności terapeutycznej. Obserwowane wśród leków, stanowiących związki addycyjne, działanie synergiczne, antagonistyczne, toksyczne, a także wpływ na biodostępność zdaniem Profesora Adamanisa należało przypisać oddziaływaniom międzycząsteczkowym, w tym głównie mostkom wodorowym. Hipoteza Profesora w owym czasie była bulwersująca, gdyż w okresie przedwojennym wiązania wodorowe były niedoceniane z racji ich małej energii i nie przypisywano im poważniejszego znaczenia w chemii. Sugestia wyrażona przez Profesora F. Adamanisa znajduje swoje potwierdzenie we współczesnej receptorowej teorii działania leków, jak również w enzymatycznych mechanizmach działania leków.

Prace te wzbudziły wówczas zainteresowanie w świecie naukowym, także zagranicą. Świadczyć o tym może fakt, że były one cytowane, wraz ze szczegółowym komentarzem, w zagranicznych podręcznikach: A. Goris, A. Liot: „Incompatibilités pharmaceutiques”, Paris 1936, „Pharmacie galénique”, Paris 1949, Lebeau, Courtois: „Traite de Pharmacie Chimique”, Paris 1955 i tabelach Landolt-Börnstein: „Physikalisch-Chemische Tabellen”, 1935.

Opublikowane prace oraz referaty wygłoszone m.in. na Międzynarodowych Kongresach IUPAC: w Madrycie w 1934 r. (klasyfikacja układów trójskładnikowych) i w Rzymie w 1938 r. (o zachowaniu się grupy aminowej w układzie plynno-stalym związków organicznych) spowodowały krytyczne ustosunkowanie się do leków addycyjnych, w wyniku tego niektóre wycofano z lecznictwa, a dla innych skorygowano przepisy recepturowe.

Dalsze kierunki badawcze Profesora K. Hrynakowskiego i wsp. dotyczą: pomiaru efektu dipolowego i stałej dielektrycznej w badaniu oddziaływań w związkach addycyjnych (K. Kalinowski) oraz zjawiska dializy przez membrany kolodionowe (W. Nowatke). Problematyka dializy była wówczas bardzo aktualna ze względu na jej praktyczne znaczenie w badaniach nad działaniem jonów w organizmie.

W całokształcie dorobku naukowego Profesora K. Hrynakowskiego i wsp. należy wymienić również inne badania, np. opracowanie metody oznaczania stężeń składników mieszanin metodą destylacji izotermicznej (A. Rychterówna); opracowanie metody otrzymywania i wyjaśnienie budowy amalgamatów srebra, cyny i cynku, stosowanych w dentyście (K. Duczek); zastosowanie konduktometrii w analizie leków (F. Modrzejewski, Z. Kalinowska); synteza kwasu glukonowego (S. Obarski), eriodktionu (T. Ślebodziński) i inne prace o charakterze analitycznym realizowane przez Profesora K. Hrynakowskiego i współpracowników (J. Bader, S. Biniński, S. Chojka, Z. Gołnikówna, K. Kalinowski, Z. Prybówna, M. Szalkowska, A. Żochowski).

O znaczeniu prac Profesora K. Hrynakowskiego mogą świadczyć m.in. słowa Profesora Świętosławskiego na zebraniu naukowym Polskiego Towarzystwa

Chemicznego, który oddając hołd Profesorowi K. Hrynakowskiemu powiedział: „Profesor Hrynakowski tak znacznie wyprzedził innych w niektórych działach chemii, iż nie był rozumiany i doceniany w Polsce, musiałem pojechać do Ameryki aby przekonać się o słuszności Jego poglądów”.

Powojenna działalność naukowa Katedry podjęta przez Profesora F. Adamanisa 1 września 1945 roku po powrocie do kraju z obozu koncentracyjnego w Gusen (1940 - 1945) była również zróżnicowana tematycznie. 22 publikacje o charakterze fitochemicznym, wykonane przy współudziale pracowników Instytutu Naukowego Roślinnych Surowców Leczniczych (12) i Katedry Chemii Farmaceutycznej (10), dotyczyły analizy chemicznej roślinnych surowców leczniczych i niektórych ich aspektów technologicznych. Zainteresowanie tematyką fitochemiczną było wynikiem bliskiej współpracy Profesora F. Adamanisa ze znanym farmakognoszą Profesorem W. Strażewiczem, założycielem i pierwszym dyrektorem Instytutu Naukowego Roślinnych Surowców Leczniczych. W latach 1948-1950 Profesor F. Adamanis był kierownikiem działu chemiczno-farmakologicznego tegoż Instytutu, a po śmierci Profesora W. Strażewicza od 1950 do 1954 r. jego dyrektorem.

Realizowane pod kierunkiem Profesora prace fitochemiczne miały na celu: opracowanie metod przydatnych do obiektywnej oceny jakości surowców roślinnych, poszukiwanie ras chemicznych w obrębie niektórych gatunków roślin leczniczych z zamiarem uzyskania odmian o wysokiej zawartości substancji czynnych, opracowanie technologii otrzymywania niektórych leków pochodzenia roślinnego oraz optymalizację metod izolacji substancji czynnych z surowców roślinnych, np. alkaloidów z kory chininy, garbników przy użyciu ultradźwięków.

W latach pięćdziesiątych wprowadzono do lecznictwa liczne leki wielokładnikowe. Konieczne okazało się więc opracowanie metod oceny ich jakości. W tym czasie dość często norma analityczna producenta w ogóle nie przewidywała ilościowej analizy substancji czynnych. Podjęto więc kolejny kierunek badań naukowych, a mianowicie analizę leków. Zastosowane zostały do tego celu nowoczesne metody analityczne, takie jak chromatografia, fotometria czy spektrofotometria. Opracowane selektywne metody umożliwiały bieżącą kontrolę jakości preparatów farmaceutycznych i w niektórych przypadkach wykazywały niezgodność deklaracji producenta ze stanem faktycznym. Nowe metody analityczne opracowywane były dla potrzeb przemysłu farmaceutycznego i Farmakopei Polskiej. Założeniem było opracowanie metody dokładnej i precyzyjnej, wystarczająco czułej i selektywnej, a jednocześnie szybkiej i ekonomicznej.

Bardzo istotne znaczenie w działalności naukowej Katedry miały prace związane z opracowaniem kolejnych wydań Farmakopei Polskiej. W latach 50-tych ubiegłego wieku przy Katedrze Chemii Farmaceutycznej utworzono Laboratorium Farmakopei Polskiej. W ramach wieloletniej działalności tego laboratorium przygotowano kilkadziesiąt monografií farmakopealnych, z których wiele było opracowaniami oryginalnymi. Współpraca z Komisją Farmakopei Polskiej jest nadal kontynuowana. Przez wiele lat, najpierw Profesor E. Pawelczyk, a obecnie Profesor M. Zając byli lub są członkami Komisji Farmakopei i przewodniczącymi Podkomisji Chemicznej.

W latach 50-tych ub. wieku Profesor F. Adamanis wspólnie z Profesorem E. Pawelczykiem rozpoczął badania trwałości leków w czasie ich przechowywania i użytkowania przez pacjenta, które są nadal kontynuowane w Katedrze. Prace z zakresu oceny trwałości leków obejmują: izolację i identyfikację produktów rozkładu; kinetykę i mechanizm reakcji oraz stabilizację preparatów farmaceutycznych. Dotyczą one procesów fotolizy i fotoutleniania, samoutleniania oraz solwizy w roztworach wodnych i w fazie stałej. Niektóre zagadnienia mają charakter badań podstawowych, a inne stosowanych.

Badania kinetyczne reakcji solwizy w roztworach obejmują: ogólną i właściwą katalizę kwasowo-zasadową, uwzględniającą wyznaczenie obserwowanych stałych szybkości reakcji w szerokim zakresie pH, ocenę wpływu stężenia jonów wodorowych, składników roztworów buforowych soli obojętnych, rozpuszczalników, ustalenie równania opisującego zależność $\log k_{pH} = f(pH)$ i wyznaczenie katalitycznych stałych szybkości reakcji; obliczenie parametrów termodynamicznych reakcji cząstkowych. W reakcjach samoutleniania badany jest ponadto wpływ tlenu powietrza, obecności jonów metali i stabilizatorów na szybkość reakcji.

Badania kinetyczne w fazie stałej dotyczą m.in. oceny wpływu temperatury, wilgotności względnej powietrza, obecności jonów metali na szybkość i mechanizm reakcji.

Kompleksowe opracowania dotyczą m.in. trwałości pochodnych izochinoliny (E. Pawelczyk, T. Hermann, M. Opielwicz, M. Zając), allobarbitalu (T. Hermann), pochodnych pirazolidonu (R. Wachowiak), sulfonamidów (M. Zając), pochodnych fenolizantenu i tioksantenu (E. Pawelczyk, B. Marciniak, T. Dopierała, M. Gruchała), etionamidu (E. Pawelczyk, S. Domeracki), pochodnych puryny (A. Jelińska), antybiotyków β -laktamowych (E. Pawelczyk, T. Hermann, Z. Plotkowiak, M. Zając, A. Jelińska, B. Stanisław, M. Nogowska, M. Helska, A. Barańczyk, J. Siwek, W. Musiał, L. Dobrowolski, B. Medenecka, J. Cielecka-Piontek, P. Zalewski, A. Sobczak, P. Mikołajczak), tetracyklin (E. Pawelczyk, W. Alejska, B. Matlak, B. Płociennik), ditranolu (M. Zając, E. Stasiuk), urapidylu (M. Zając, I. Muszalska), inhibitorów ACE (B. Stanisław), związków o potencjalnym działaniu przeciwbólowym (I. Muszalska, A. Sobczak, A. Jelińska, M. Zając).

Podjęto także badania wpływu promieniowania beta i gamma na trwałość substancji leczniczych i preparatów farmaceutycznych (B. Marciniak). Badaniami tymi zainteresowany jest przemysł farmaceutyczny, w aspekcie wykorzystania promieniowania gamma i beta do sterylizacji substancji leczniczych.

Prace z zakresu trwałości spotkały się z dużym zainteresowaniem i są cytowane w wielu publikacjach a także w wielu opracowaniach monograficznych z zakresu analizy i trwałości substancji leczniczych i preparatów farmaceutycznych, np. „Chemical Stability of Pharmaceuticals” (Connors K.A., Amidon G.L., Stella V.J. – Interscience Publication John Wiley and Sons, ed. II, 1986), „Stability of Drugs and Dosage Forms” (Yoshioke S., Stella V.J. – Kluwer Academic Publishers, New York, Boston, Dordrecht, Londyn, Moscow, 2002).

W różnych okresach prowadzono także w Katedrze prace z zakresu syntezy potencjalnych leków lub pro-leków. Na szczególne podkreślenie zasługuje otrzymanie szeregu radioaktywnych sulfonamidów pochodnych fluorenu i sprawdzenie ich przydatności w diagnostyce nowotworu (4 prace; D. Malejka).

Otrzymano także 12 estrowych pochodnych oksprenololu, jako potencjalnych pro-leków i określono ich właściwości fizykochemiczne, podatność ugrupowania estrowego na właściwą i ogólną katalizę kwasowo-zasadową oraz zależność szybkości hydrolizy od budowy chemicznej podstawnika (M. Nogowska).

W ramach działalności naukowej Katedra Chemii Farmaceutycznej współpracuje z innymi placówkami naukowo-badawczymi, takimi jak: De Montfort University, Leicester (Wielka Brytania), Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Instytut Biotechnologii i Antybiotyków w Warszawie, Akademia Medyczna we Wrocławiu, Instytut Chemii i Techniki Jądrowej w Warszawie, Instytut Medycyny Doświadczalnej i Klinicznej im. M. Kossakowskiego PAN w Warszawie, Polska Akademia Nauk – Instytut Chemii Polimerów w Zabrze, Instytut Roślin i Przetworów Zielarskich w Poznaniu, firma Bioton Sp. z o.o., Komisja Farmakopei Polskiej.

Prace naukowe pracowników katedry były wielokrotnie nagradzane m.in. indywidualnymi (E. Pawelczyk – 1968 r.) i zespołowymi nagrodami Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej oraz Polskiego Towarzystwa Farmaceutycznego (im. Jana Wolfganga - 1970 r., R. Wachowiak, 1974 r., T. Hermann; 2002 r. - A. Jelińska) oraz nagrodami JM Rektora.

Pracownicy Katedry podnosili także swoje kwalifikacje na zagranicznych stażach naukowych.

Docent dr E. Pawelczyk w ramach wymiany naukowej zapoznał się z zagadnieniami leku roślinnego na Węgrzech (1955 r.) oraz dwukrotnie był gościem Niemieckiej Akademii Nauk, gdzie uczestniczył w międzynarodowych sympozjach w Quedlinburgu (1956 r.) i w

Erfurcie (1959 r.), dotyczących biogenezy alkaloidów i zapoznał się z pracą różnych zakładów naukowych i produkcyjnych.

W okresie od kwietnia 1960 r. do sierpnia 1961 r. dr Danuta Malejka była stypendystką w National Institute of Health/National Cancer Institute (USA) w Cancer Research Laboratory, University of Florida, Gainesville, Florida (USA), gdzie pod kierunkiem Prof. dr. Francis E. Ray zajmowała się syntezą związków sulfonamidowych znakowanych siarką 35 i analizą ich lokalizacji w nowotworach zwierzęcych w celu potencjalnego zastosowania do diagnostyki i terapii nowotworów. W 1966 r. dr D. Malejka uzyskała roczne stypendium z tego samego ośrodka naukowego, odbywając szkolenie w zakresie metabolizmu rakotwórczych amin i nitrozwiązków pochodnych fluorenu *in vivo* w celu zidentyfikowania aktywnych metabolitów reagujących z DNA, RNA i białkami. Pani Prof. Danuta Malejka-Giganti dalsze swoje życie i karierę naukową związała ze Stanami Zjednoczonymi, gdzie wyszła za mąż. W latach 1968-1976 pracowała w Veterans Affairs Medical Center and Department of Biochemistry University of Minnesota w Minneapolis, gdzie zajmowała się syntezą metabolitów amin aromatycznych (pochodnych fluorenu) i ich metabolizmem *in vitro* i *in vivo* oraz identyfikacją adduktów z DNA i aminokwasami w celu zrozumienia inicjacji karcynogenezy. W 1976 r., jako samodzielny pracownik naukowy zdobyła pierwsze samodzielne granty naukowe z National Cancer Institute/NIH oraz z Department of Veterans Affairs, realizując tematykę badawczą dotyczącą mechanizmu indukowania raka sutka w modelu zwierzęcym przez aminy aromatyczne i kwasy hydroksamowe. Od 1976 roku do chwili obecnej pracuje w Department of Laboratory Medicine & Pathology, University of Minnesota Medical School w Minneapolis, kolejno na stanowiskach Assistant Professor, Associate Professor, a od 1998 r. jako Full Professor. Ponadto w VA Medical Center w Minneapolis awansowała od Associate Research Career Scientist (1986), poprzez Research Career Scientist (1995) do Senior Research Career Scientist (1998). Pani Profesor jest także od 1994 roku członkiem University of Minnesota Comprehensive Cancer Center w Minneapolis. Jej tematyka badawcza ostatniej dekady dotyczy: rakotwórczych nitrofluorenowych jako związków zanieczyszczających środowisko – indukcji, specyfikacji i mechanizmu indukcji nowotworu sutka; metabolicznej „aktywacji” związków nitrofluorenowych do pochodnych genotoksycznych; zastosowania naturalnych pochodnych indolu z rodziny Cruciferae w chemoprewencji raka sutka; mechanizmu modyfikacji metabolizmu estrogenów (promotorów raka sutka) pod wpływem pochodnych indolu; chemoprewencji raka sutka poprzez kombinowaną terapię tamoksyfenem i pochodnymi indolu. Profesor D. Malejka-Giganti jest autorką lub współautorką ponad 90 oryginalnych publikacji w czasopiśmie o wysokich IF oraz 10 monografi lub rozdziałów w podręcznikach. W ramach działalności dydaktycznej prowadzi wykłady – zaawansowane kursy dla studentów farmacji, stomatologii i technologii medycznej, które obejmują: patologię chorób środowiskowych, mechanizmy molekularne procesu karcynogenezy, chemoprewencji nowotworów i rozwoju terapii nowotworów. Pani Profesor współpracuje także z zespołami naukowymi z polskich uniwersytetów, m.in. obecnie uczestniczy w opracowaniu podręcznika „Carcinogenic and Anticarcinogenic Food Components”.

W latach 1971-1972 dr T. Hermann odbył roczny staż naukowy z zakresu farmaceutycznej chemii fizycznej pod kierunkiem prof. dra. F. Garretta w College of Pharmacy, University of Florida Gainesville (USA), gdzie zajmował się m.in. kinetyką i mechanizmem rozkładu 5-jodocytozyny i 2-dezoksycytydyny.

W latach 1978 – 1979 dr R. Wachowiak odbył staż w University of Wisconsin, Madison School of Pharmacy USA, pod kierunkiem prof. K.A. Connorsa w dziedzinie analizy leków i prof. J. T. Carstensa w zakresie trwałości leków w fazie stałej.

W okresie od 1.11.1982 r. do 28.02.1983 r. mgr Aleksander Barańczyk był stypendystą Niemieckiego Towarzystwa Naukowego Carl Duisberg Gesellschaft e.V. i odbył szkolenie w zakresie analizy farmaceutycznej w firmach E. Merck (Darmstadt), Schering (Berlin) i Sandor (Norymbergia).

W okresie od 15.10.1993 do 11.12.1993 mgr Izabela Muszalska odbyła staż w Apton w Ayron (Francja).

Wielu wychowanków z Katedry objęło czołowe stanowiska w nauce polskiej:

- Franciszek Adamanis - prof. zw. chemii farmaceutycznej AM w Poznaniu
- Stanisław Biniecki – prof. zw. technologii środków leczniczych AM w Warszawie
- Henryk Ellert – prof. zw. chemii farmaceutycznej w AM w Gdańsku
- Witold Glowacki – prof. historii farmacji w AM w Poznaniu
- Tadeusz Hermann – prof. zw. farmacji fizycznej i farmakokinetyki w AM im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu
- Anna Jelińska – prof. AM dr hab. chemii farmaceutycznej w AM im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu
- Józef Jeske – prof. zw. farmakologii w AM w Warszawie
- Mieczysław Jeszke – prof. zw. higieny pracy w AM im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu
- Kazimierz Kalinowski – prof. zw. chemii farmaceutycznej AM w Lublinie i Łodzi oraz Akademii Rolniczo-Technicznej w Olsztynie
- Zofia Kalinowska – prof. zw. farmakognozji AM w Lublinie i Akademii Rolniczo-Technicznej w Olsztynie
- Sławoj Kucharski - prof. zw. farmacji aptecznej w AM im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu
- Danuta Malejka – Full Professor przy Department of Laboratory Medicine & Pathology, University of Minnesota Medical School w Minneapolis
- Barbara Marciniak – prof. chemii farmaceutycznej w AM im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu
- Witold Mizgalski – prof. nadzw. chemii fizycznej AM w Poznaniu
- Feliks Modrzejewski – prof. zw. farmacji stosowanej AM w Łodzi
- Zyta Plotkowiak – prof. chemii farmaceutycznej w AM im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu
- Aleksandra Smockiewiczowa – prof. zw. chemii nieorganicznej Akademii Ekonomicznej Instytut Towaroznawstwa w Poznaniu
- Maria Szmytówna - prof. nadzw. chemii nieorganicznej i analitycznej AM w Poznaniu
- Roman Wachowiak – prof. zw. medycyny sądowej w AM im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu
- Władysław Wiśniewski – prof. zw. farmacji stosowanej AM w Warszawie
- Marianna Zając - prof. zw. chemii farmaceutycznej w AM im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu.

W czasie wojny zginęli: dr Kazimierz Duczko, dr Antoni Żochowski (zamordowani w Katyniu) oraz dr Wiktor Nowatke (zmarł tragicznie w czasie wykonywania obowiązków).

[Powrót](#)

5. LISTA PRACOWNIKÓW

Pracownicy zatrudnieni w przeszłości

prof. dr fil. mgr farm. Adamanis Franciszek (1954-1962), dr farm. Aleksja Wiśława (1976-1980), technik Anisimow Włodzimierz (1974-1984), dr farm. Barańczyk Aleksander (1980-1992), st. technik Braeuer Katarzyna (1966-nadał), pomoc laboratoryjna Chmielewska Jadwiga (1983-1986), mgr farm. Chmielewski Konstanty (1951-1953), technik Cicha Małgorzata (1972-1982), mgr farm. Cielecka-Piontek Judyta

(2002-nadal), dr farm. Cyjanek Feliks (1948-1954), mgr farm. Dettlaff Katarzyna (2002-nadal), mgr farm. Deżanka Jadwiga (1929-1939), mgr farm. Dobrowolski Leszek (2000-nadal) dr farm. Domeracki Stefan (1960-1971), dr farm. Dopierała Tadeusz (1960-1968), mgr farm. Doroszevska Jolanta (1987-1988), prof. dr hab. Ellert Henryk (1934-1948), dr hab. Glowacki Witold, dr Gruchala Maria (1975-1979), dr farm. Helska Maria (1979-1983), prof. dr hab. Hermann Tadeusz (1960 – 1980), prof. dr hab. Hrynakowski Konstanty (1920-1938), technik Jagodzińska Helena (1975-1987), technik Jarecki Jan (1933–1992), prof. dr Jeske Józef, technik Jurga Hanna (1987-1988), prof. AM dr hab. Jelińska Anna (1982-nadal), dr. farm. Kaczmarek Feliks (1953-1954), prof. dr Kalinowski Kazimierz (1930-1938), pomoc laboratoryjna Kaliszan Maria (1987-nadal), prof. dr Kalinowski Kazimierz (1930-1938), pomoc techniczna Kapela Stefania (1977-1983), samodzielny technik Karaś Halina (1982-nadal), pomoc techniczna Kawecka Maria (1968-1978), dr farm. Knitter Barbara (1968-1981), technik Kozak Małgorzata (1984), prof. dr hab. Kucharski Sławój (1953-1960), mgr farm. Kujawa Lucja (1949-1952), starszy technik Kurasik Monika (1997-nadal), prof. dr hab. Kwapiszewski Wincenty (1952-1954), technik Lis Maria (1986-1988), pomoc laboratoryjna Maciejewska Barbara (1989-1990), pomoc laboratoryjna Macherek Leokadia (1972-1977), mgr farm. Majewski Wiktor (1980-1986), dr farm. Malejka Danuta (1954-1967), mgr farm. Mann Andrzej (1977-1982), starszy technik Mańkowska Zofia (1988-1997), prof. dr hab. Marciniak Barbara (1966-nadal), pomoc laboratoryjna Marcinkowska Aleksandra (1988-nadal), mgr farm. Marcinkowski Stanisław (1952-1960), dr farm. Matlak Barbara (1972-1980), mgr farm. Medenecka Beata (2002-nadal), dr farm. Mikołajczak Przemysław (1978-1987), mgr farm. Mizgalski Witold (1946-1964), prof. dr hab. Modrzejewski Feliks (1945-1946), dr farm. Musiał Wojciech (1996-2001), dr farm. Muszalska Izabela (1989-nadal), pomoc techniczna Niedziela Hanna (1975-1989), dr farm. Nogowska Maria (1982-2001), dr farm. Nowatke Wiktor (1932-1938), dr farm. Ogrodowczyk Magdalena (1989-nadal), dr farm. Opielewicz Maciej (1971-1978), prof. dr Pawełczyk Ewaryst (1947-1992), mgr farm. Pluta Izabela (1962-1972), samodzielny technik Polarczyk Maria (1988 – nadal), dr farm. Popielarz-Brzezińska Maria (1990–nadal), prof. dr hab. Płotkowiak Zyta (1954-2002), dr farm. Płóciennik Barbara (1979-1983), mgr farm. Ragan Mieczysław (1945-1948), pomoc laboratoryjna Ratajczak Bronisława (1962-1972), technik Różycka Violetta (1987-1988), mgr farm. Seyda Zdzisław (1987-1988), dr farm. Siwek Jerzy (1989-1995), technik Skowrońska Iwona (1961-1987), technik Słabuszewska Helena (1975-1987), mgr farm. Sobczak Agnieszka (2003-nadal), mgr farm. Sobczak Michał (2002-2004), mgr farm. Stachowiak Cyryl (1954-1960), dr Staszewski Henryk (1936-1949), dr farm. Stanisł Beata (1987-nadal), mgr farm. Stolzman Helena (1930-1939), mgr Suszka Barbara (1962-1969), mgr farm. Swarczewicz Krzysztof (1990), prof. dr Szmalski Zdzisław (1947-1950), prof. dr hab. Szytłowska Maria (1932-1950), dr farm. Sztanga Józef (1945-1975), mgr Szulc Bogdan (1945-1946), technik Szymkowiak Hanna (1975-1988), dr farm. Śmiłowski Bogdan (1975-1989), technik Śron Helena (1962-1986), prof. dr hab. Wachowiak Roman (1962-1980), prof. dr hab. Wiśniewski Władysław (1926-1938), mgr farm. Woźna-Stuligrosz Barbara (1949-1950), Zachaczewska Janina (1986-1987), mgr Zachariasz Stanisław (1949-1950), prof. dr hab. Zajac Marianna (1960-nadal), mgr farm. Zalewski Przemysław (2002-nadal), pomoc laboratoryjna Zimowska Hanna (1984-1986), dr Żachowski Antoni (1935-1937).

Pracownicy aktualnie zatrudnieni

o pracownicy naukowo-dydaktyczni: mgr farm. mgr chem. Judyta Cielecka-Piontek, mgr farm. Katarzyna Dettlaff, mgr farm. Leszek Dobrowolski, prof. AM dr hab. n. farm. Anna Jelińska, prof. dr hab. n. farm. Barbara Marciniak, mgr farm. Beata Medenecka, dr n. farm. Izabela Muszalska, dr n. farm. Magdalena Ogrodowczyk, dr n. farm. Maria Popielarz-Brzezińska, mgr farm. Agnieszka Sobczak, dr n. farm. Beata Stanisł, prof. dr hab. n. farm. Marianna Zajac, mgr farm. Przemysław Zalewski o technicy: Katarzyna Braeuer, Halina Karaś, Monika Kurasik, Maria Polarczyk o pracownicy obsługi: Maria Kaliszan, Aleksandra Marcinkowska.

[Powrót](#)

6. WYKAZ PRAC DOKTORSKICH I HABILITACYJNYCH

Prace doktorskie

- Franciszek Adamnis: Analiza termiczna i optyczna niektórych związków organicznych (1932); promotor - prof. dr hab. Konstanty Hrynakowski
- Kazimierz Kalinowski: Polaryzacja dielektryczna i moment dipolowy salolu (1932); promotor - prof. dr hab. Konstanty Hrynakowski
- Zbigniew Kapuściński: Równowaga w układach dwu- i trójskładnikowych pewnych wielonitrozwiązków (1932); promotor - prof. dr hab. Konstanty Hrynakowski
- Kazimierz Duczek: Elektrosynteza amalgamatów srebra, cyny i cynku oraz budowa tychże (1935); promotor - prof. dr hab. Konstanty Hrynakowski
- Wiktor Nowatke: Membrany kolodionowe, ich sporządzanie, własności fizyczne oraz dializa niektórych roztworów (1935); promotor - prof. dr hab. Konstanty Hrynakowski
- Antoni Zachowski: Budowa i asocjacje niektórych wyższych kwasów tłuszczowych na podstawie pomiarów polaryzacji cząsteczkowej (1936); promotor - prof. dr hab. Konstanty Hrynakowski
- Władysław Wiśniewski: Równowaga stanów ciekło-stałych w układach dwu- i trójskładnikowych azo-, hydrazo- i azoksybenzeny z niektórymi ich pochodnymi i fenolami (1937); promotor - prof. dr hab. Konstanty Hrynakowski
- Józef Jeske: Zachowanie się niektórych związków organicznych w układach dwuskładnikowych na poziomie ich własności dielektrycznych (1937); promotor - prof. dr hab. Konstanty Hrynakowski
- Henryk Staszewski: Aktywność pirydyny w układach z substancjami organicznymi krystalizującymi w niskich temperaturach (1945); promotor - prof. dr hab. Franciszek Adamnis
- Józef Szłanga: Wpływ mocznika na właściwości fizykochemiczne sulfonamidów (1947); promotor - prof. dr hab. Franciszek Adamnis
- Henryk Ellert: Badania własności fizykochemicznych i toksyczności oleju z nasion Datura Stramonium L. wyekstrahowanego eterem rafinowym (1948); promotor - prof. dr hab. Franciszek Adamnis
- Witold Mizgalski: Ilościowe oznaczenie sulfonamidów (1948); promotor - prof. dr hab. Franciszek Adamnis
- Witold Glowacki: Pierwszy polski słownik farmaceutyczny i jego autor Paweł Guldeniusz (1949); promotor - prof. dr hab. Franciszek Adamnis
- Anna Jarocka: Własności katalityczne wód mineralnych Szczawna Zdroju (1950); promotor - prof. dr hab. Franciszek Adamnis
- Feliks Kaczmarek: Biologiczna ocena wartości i trwałości Convalaria majalis L. w postaci kwiatów i alkoholatury (1950); promotor - prof. dr hab. Franciszek Adamnis
- Janina Słomska: O rozprzestrzenianiu czynnika Rh w ustroju ludzkim (1951); promotor - prof. dr hab. Franciszek Adamnis
- Bolesław Skrzypczak: Wyodrębnianie digitoksyny z liści naparstnicy wehniestej (1951); promotor - prof. dr hab. Franciszek Adamnis
- Zofia Zajaczkowska-Uhacz: Wyodrębnianie digitoksyny z liści naparstnicy

- purpurowej (1951); promotor - prof. dr hab. Franciszek Adamanis
19. Wanda Dębska: Wpływ warunków otrzymywania i przechowywania oleju komosy późnowej na jego wartość (1951); promotor - prof. dr hab. Franciszek Adamanis
 20. Józef Pucher: Analiza chromatograficzna bibulowa niektórych sulfonamidów (1952); promotor - prof. dr hab. Franciszek Adamanis
 21. Feliks Cyjanek: Jodometryczne i bromometryczne oznaczanie kalciferołu (1952); promotor - prof. dr hab. Franciszek Adamanis
 22. Jan Pawlarczyk: Studia nad ciałami czynnymi kory kruszyny świeżej i „dojrzejanej” w różnych warunkach (1959); promotor - prof. dr hab. Franciszek Adamanis
 23. Danuta Malejka: Zastosowanie metod chromatograficznych do oznaczania alkaloidów w korze chinowej i jej przetworach (1959); promotor - prof. dr hab. Franciszek Adamanis
 24. Zyta Plotkowiak: Trwałość dwuhydroalkaloidów sporyszu w roztworach wodnych (1961); promotor - prof. dr hab. Franciszek Adamanis
 25. Teresa Gómiok: Czynniki szkodliwe dla zdrowia i ich oznaczanie w przemyśle skórzanym (1961); promotor - prof. dr hab. Franciszek Adamanis
 26. Mieczysław Jeszke: Higieniczna ocena środowiska pracy w zakładach ceramicznych położonych na terenie województwa poznańskiego, na podstawie toksykologicznych, pyłowych i klimatycznych badań powietrza strefy roboczej (1961); promotor - prof. dr hab. Franciszek Adamanis
 27. Lech Niezgodzki: Badania niektórych ciał czynnych występujących w *Amantia muscaria* (Pers.) za pomocą chromatografii bibulowej (1961); promotor - prof. dr hab. Franciszek Adamanis
 28. Antoni Węclawski: Zachowanie się sulfonamidów w mieszaninach (1961); promotor - prof. dr hab. Franciszek Adamanis
 29. Sławoj Kucharski: Studia nad leczniczym znaczeniem figowca (*Ficus carica* L.) uprawianego w Azerbejdżania (1965); promotor - prof. dr Ewaryst Pawelczyk
 30. Marianna Zajac: Studia nad rozkładem chlorowodoru chloropirybenzaminu (CPBA) w roztworach wodnych (1968); promotor - prof. dr Ewaryst Pawelczyk
 31. Tadeusz Dopierała: Kinetyka fotodegradacji chlorowodoru chloropromazy w roztworach wodnych (1968); promotor - prof. dr Ewaryst Pawelczyk
 32. Tadeusz Hermann: Kinetyka procesu samoutleniania chlorowodoru papaweryny w roztworach wodnych (1969); promotor - prof. dr Ewaryst Pawelczyk
 33. Roman Wachowiak: Kinetyka i mechanizm rozkładu soli sodowej ferylobutazonu (FB-Na) w roztworach wodnych (1970); promotor - prof. dr Ewaryst Pawelczyk
 34. Tadeusz Prządka: Rozkład wodnych roztworów soli sodowej kwasu p-aminosalicylowego warunkach naturalnego sezonowania (1971); promotor - prof. dr Ewaryst Pawelczyk
 35. Stefan Domeracki: Kinetyka rozkładu niektórych soli etionamidu (1971); promotor - prof. dr Ewaryst Pawelczyk
 36. Barbara Marciniak: Studia nad rozkładem chlorowodoru tiordazy w roztworach wodnych (1973); promotor - prof. dr Ewaryst Pawelczyk
 37. Barbara Knitter: Trwałość solubilizowanego roztworu indometacyny (1976); promotor - prof. dr Ewaryst Pawelczyk
 38. Danuta Ruczaj: Chemiczne metody analityczne w kontroli procesu wytwarzania erytromycyny (1976); promotor - prof. dr Ewaryst Pawelczyk
 39. Maciej Opielewicz: Mechanizm i kinetyka samoutleniania chlorowodoru drotaweryny (1978); promotor - prof. dr Ewaryst Pawelczyk
 40. Maria Gruchała: Kinetyka reakcji rozkładu prothiadenu (1979); promotor - prof. dr Ewaryst Pawelczyk
 41. Wisława Alejska: Trwałość niektórych tetracyklin w fazie stałej (1980); promotor - prof. dr Ewaryst Pawelczyk
 42. Barbara Matlak: Kinetyka rozkładu minocykliny w roztworach wodnych (1981); Promotor: prof. dr Ewaryst Pawelczyk
 43. Bogdan Śmiłowski: Mechanizm i kinetyka hydrolytycznego rozkładu dichlorowodoru heksobendyny (1982); promotor - prof. dr Ewaryst Pawelczyk
 44. Barbara Plóciennik: Kinetyka rozkładu doksycykliny w roztworach wodnych (1983); promotor - prof. dr Ewaryst Pawelczyk
 45. Maria Helska: Badania trwałości ugrupowań laktamowego i laktonowego talampicyliny (1984); promotor - prof. dr Ewaryst Pawelczyk
 46. Maria Nogowska: Kinetyka reakcji rozkładu ugrupowania β-laktamowego i estrowego bakampicyliny (1985); promotor - prof. dr Ewaryst Pawelczyk
 47. Aleksander Barańczyk: Trwałość estru acetylometylowego macylinamu (1987); promotor - prof. dr hab. Marianna Zajac
 48. Przemysław Mikołajczak: Kinetyka rozkładu karyndacyliny w wybranych rozpuszczalnikach wodno-organicznych oraz w fazie stałej (1988); promotor - prof. dr Ewaryst Pawelczyk
 49. Anna Jelińska: Trwałość moksalaktamu w roztworach wodnych (1989); promotor - prof. dr hab. Marianna Zajac
 50. Beata Stanis: Trwałość cefuroksymu (CF) w roztworach wodnych (1993); promotor - prof. dr hab. Marianna Zajac
 51. Andrzej Bugaj: Kinetyka i mechanizm fotodegradacji azatiopryny (1994); promotor - prof. dr hab. Barbara Marciniak
 52. Jerzy Siwek: Ocena trwałości cefazydymu w roztworach wodnych (1995); promotor - prof. dr hab. Marianna Zajac
 53. Izabela Muszalska: Kinetyka i mechanizm rozkładu urapidylu w roztworach wodnych (1995); promotor - prof. dr hab. Marianna Zajac
 54. Ewa Stasiuk: Samoutlenianie ditranolu w fazie stałej, w roztworach i podłożach maściowych (1995); promotor - prof. dr hab. Marianna Zajac
 55. Dorota Maria Popielarz-Brzezińska: Badania spektrofotometryczne nad trwałością aminopenicylin w fazie stałej (1999); promotor - prof. dr hab. Zyta Plotkowiak
 56. Wojciech Musiał: Badanie trwałości niektórych alkoksyminocefalosporyn w fazie stałej (2002); promotor - prof. dr hab. Marianna Zajac
 57. Magdalena Ogrodowczyk: Badania porównawcze termo-, foto- i radiostabilności niektórych pochodnych dihydropirydyny w fazie stałej (2005); promotor - prof. dr hab. Barbara Marciniak
 58. Izabela Dudzińska: Ocena trwałości cefuroksymu aksetylu w substancji i w preparatach farmaceutycznych (2005); promotor - prof. AM dr hab. Anna Jelińska

Prace habilitacyjne

1. Kazimierz Kalinowski: Wpływ grupy metylowej, etylowej i fenolowej na przebieg asocjacji pochodnych kwasu salicylowego (1935)
2. Franciszek Adamanis: Związki cząsteczkowe mocznika i jego pochodnych z

substancjami stosowanymi w farmacji (1936)

3. Maria Szmytówna: Własności radocynne źródeł na obszarze gór Izerskich i Karkonoszy (1950)
4. Witold Mizgalski: Oznaczanie leków zawierających w swojej cząsteczce azot trójwartościowy (1957)
5. Tadeusz Hermann: Modelowy program chemicznych badań trwałości leków na przykładzie allobarbitalu (1977)
6. Marianna Zajac: Kinetyka i mechanizm rozkładu pochodnych 2-sulfonamidopirymidyny (1978)
7. Roman Wachowiak: Kompleksowe badania chemiczne trwałości leków pochodnych pirazolidynodionu-3,5 (1982)
8. Barbara Marciniak: Fotochemiczny rozkład leków pochodnych pirazolinonu-5 (1984)
9. Zyta Plotkowiak: Wpływ charakteru chemicznego niektórych penicylin na trwałość ugrupowania β -laktamowego w ich cząsteczce (1990)
10. Anna Jelińska: Ocena trwałości niektórych pochodnych puryny (2001)

Opracowały:
Marianna Zajac i Anna Jelińska

[Powrót](#)

Źródła i literatura

Kronika Katedry Chemii Farmaceutycznej

Beata Chorążyczewska: *Konstanty Hrynakowski – życie i działalność oraz współpracownicy*, Poznań 1989 (praca magisterska)

Teodor Kikta: *Prof. Konstanty Hrynakowski pionier emancypacji studiów farmaceutycznych (1878-1938)*, Farm. Pol., 355-357,

Teodor Kikta: *Profesor Konstanty Hrynakowski (1878-1938) Dzieło życia*, Farm. Pol. 532-540

Iwona Opielewicz: *Dorobek naukowy, dydaktyczny i społeczny Prof. Franciszka Adamanisa (1900 – 1962)*, Poznań 1983 (praca magisterska)

Kazimierz Kalinowski: *Prof. Konstanty Hrynakowski jako człowiek i nauczyciel (w 25 rocznicę śmierci)*, Farm. Pol., 355-357,

Maria Szmytówna: *Kierunki pracy naukowej Profesora Konstantego Hrynakowskiego*, Farm. Pol. 755-758

Ewaryst Pawelczyk: *Charakterystyka działalności naukowej Prof. Konstantego Hrynakowskiego*, Farm. Pol. 540-544

Aleksandra Smoczkiwiczowa: *Profesor Konstanty Hrynakowski (1878-1938) zasłużony organizator farmacji w Poznaniu – w moich wspomnieniach*, Kronika Miasta Poznania, zeszyt 1-2, 164-170, 1992

Franciszek Adamanis: *Działalność naukowa śp. Profesora Konstantego Hrynakowskiego*, Roczniki Chemii 19, 297-306, 1939

Ewaryst Pawelczyk: *Charakterystyka działalności naukowej Profesora Franciszka Adamanisa*, Poznańskie Roczniki Medyczne, tom XVI-XVIII, 149-154, 1992-1994

Marianna Zajac: *Pamięci Profesora Franciszka Adamanisa (1900-1962)*, Poznańskie Roczniki Medyczne, tom XVI-XVIII, 145-147, 1992-1994

Jan Pluta: *Prof. dr Franciszek Adamanis laureatem nagrody m. Poznania*, Farm. Pol. 191-192,

Życie i dzieło prof. dr Franciszka Adamanisa, opracowała redakcja, Farm. Pol. 18, 230-231, 1962

Jan Pluta: *Uroczystości żałobne ku czci prof. dr Franciszka Adamanisa*, Farm. Pol. 18, 231-234, 1962

Maria Szmytówna: *Działalność naukowa i dydaktyczna prof. dr Franciszka Adamanisa*, Acta Poloniae Pharmaceutica, 20, 101-108, 1963

Maria Aleksandra Smoczkiwicz: *Profesor Franciszek Adamanis (1900-1962) – zasłużony organizator powojennej farmacji w Poznaniu – w moich wspomnieniach*, Miscellanea 318-325

Danuta Malejka: *Prof. Franciszek Adamanis*, Nature 28, 329-330, 1962

Franciszek Adamanis: *Osiągnięcia naukowe farmacji poznańskiej*, Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk, Prace Komisji Farmaceutycznej 1, 5-10, 1958

Franciszek Adamanis: *Dorobek naukowy Wydziału farmaceutycznego w Poznaniu, Studium Farmaceutyczne w Poznaniu (1919-1959)*. Jednostniówka wydana z okazji Koleżeńskiego Zjazdu Wychowanków w dniach 18 i 19 września 1959 r., Poznań 1959

Ewaryst Pawelczyk: *Osiągnięcia naukowe Wydziału Farmaceutycznego Akademii Medycznej w Poznaniu w latach 1919-1979*, Farm. Pol. 36, 143-147, 1980

Eugenia Domagalina, Ewaryst Pawelczyk: *Rozwój chemii farmaceutycznej w okresie 25-lecia PRL i dalsze jej perspektywy*, Farm. Pol. Nr 11, 931-941, 1969

Izabela Muszalska, Marianna Zajac: *50-lecie pracy naukowej Profesora dr. Ewarysta Pawelczyka*, Farm. Pol. 54, 472-474, 1998

